

3. Analiza uwarunkowań prawnych i systemu finansowego, wspierającego prowadzenie badań naukowych przez przedsiębiorstwa - zagadnienia klastrowe

STRESZCZENIE

Artykuł pt. „Analiza uwarunkowań prawnych i systemu finansowego, wspierającego prowadzenie badań naukowych przez przedsiębiorstwa - zagadnienia klastrowe” jest poświęcony prawnym aspektom wspierania badań naukowych podejmowanych w obrębie przedsiębiorstw.

W ocenie autorki działalność badawczo-rozwojowa (dalej: B+R) jest wspólnym mianownikiem dla działalności naukowej oraz gospodarczej, stanowi zasadniczy filar wzrostu innowacyjności, a ponadto przyczynia się do podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw i osiągnięcia ważnych celów społecznych. Z przedstawionych względów, w ostatnich latach, działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorców stała się przedmiotem zainteresowania zarówno prawodawcy krajowego, jak i unijnego. Mianowicie, w szeroko rozumianym materiale normatywnym można zauważyć tendencję do zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności gospodarki poprzez inicjowanie wzrostu nakładów sektora prywatnego na badania i rozwój oraz poprawę efektywności gospodarowania środkami publicznymi dedykowanymi sektorowi B+R.

Poza zagadnieniami wstępnymi, praca składa się z pięciu zasadniczych części.

Część pierwsza ma charakter teoretyczny i poświęcona jest wyjaśnieniu kluczowych dla podejmowanego zagadnienia pojęć, takich jak działalność badawcza, prace rozwojowe, badania naukowe, czy działalność innowacyjna, poprzez wskazanie oraz omówienie ich definicji legalnych.

W drugiej i trzeciej części artykułu autorka analizuje podstawowe akty normatywne regulujące podejmowanie aktywności badawczo - naukowej przez przedsiębiorców oraz wskazuje potencjalne źródła ich finansowania ze środków publicznych. W tym celu omówiona zostaje działalność centrów badawczo - rozwojowych, instytutów badawczych, centrów naukowo - przemysłowych, Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Narodowego Centrum Nauki, Centrów Polskiej Akademii Nauk, konsorcjów naukowych, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz specjalnych strefekonomicznych.

Czwarta część artykułu porusza problematykę tzw. „bodźców” finansowych dla przedsiębiorców prowadzących działalność B+R. Pokrótce zostają omówione najważniejsze rozwiązania przyjęte na gruncie danin publicznoprawnych.

Piąta, ostatnia część artykułu przybliży zagadnienie klastrów gospodarczych, ich celów i roli w rozwoju otoczenia biznesu.

Konkluzją podjętych rozważań jest krótka diagnoza problemów i potrzeb przedsiębiorców zainteresowanych podjęciem szeroko rozumianej aktywności badawczej i naukowej.

3.1. WPROWADZENIE

Niniejsze rozważania, najogólniej ujmując poświęcone prawnym aspektom wspierania badań naukowych w obrębie przedsiębiorstw, wypada rozpocząć od tezy, że działalność badawczo-rozwojowa (dalej: B+R) jest swego rodzaju wspólnym mianownikiem dla działalności naukowej oraz gospodarczej, a ponadto stanowi zasadniczy filar działalności innowacyjnej. Bezdyskusyjna jest ponadto emanacja działalności B+R na poziom konkurencyjności poszczególnych przedsiębiorstw. Niewątpliwie można pokusić się również o stwierdzenie, że inwestycje w analizowanym obszarze pozwalają osiągnąć ważne cele strategiczne, w tym społeczne oraz przynoszą szereg korzyści otoczeniu gospodarczemu, w którym funkcjonują przedsiębiorstwa podejmujące tego rodzaju aktywność.

Z przedstawionych względów w prawodawstwie unijnym i krajowym widoczne są tendencje do zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności gospodarki poprzez inicjowanie wzrostu nakładów sektora prywatnego na badania i rozwój oraz poprawę efektywności gospodarowania środkami publicznymi dedykowanymi działalności B+R prowadzonej przez przedsiębiorstwa. Mimo, że w Polsce sferę badawczo-rozwojową tworzą w przeważającej większości publiczne placówki naukowe, tj.:

1. szkoły wyższe, działające na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku Prawo o szkolnictwie wyższym (DZ. U. Z 2012 R., POZ. 572 ZE ZM.),
2. instytuty badawcze, działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 roku o instytutach badawczych (DZ. U. 2010 NR 96, POZ. 618 ZE. ZM.), wcześniej jednostki badawczo-rozwojowe działające na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 1985 roku o jednostkach badawczo rozwojowych (DZ. U. 2008 NR 159, POZ. 993 ZE ZM.),
3. Polska Akademia Nauk, działająca na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 roku o Polskiej Akademii Nauk (DZ. U. 2010 NR 96, POZ. 619 ZE ZM.).

Jednak źródłem innowacji są również tzw. jednostki rozwojowe, zajmujących się dodatkowo, obok swej podstawowej działalności, działalnością B+R. Są to najczęściej przedsiębiorstwa (podmioty gospodarcze) dysponujące własnym zapleczem badawczym. Przedmiotowe opracowanie koncentruje się na problematyce szeroko rozumianej działalności badawczej tych właśnie podmiotów, pozostawiając na marginesie zasadniczego wywodu zagadnienia poświęcone pozostałym uczestnikom sfery B+R.

Konkludując, w pewnym uproszczeniu można powiedzieć, że prawo stanowi projekcję rzeczywistości przez prawodawcę. Niniejsze rozważania koncentrują się na tym fragmencie projekcji prawodawcy, która dotyczy aspektów szeroko rozumianej naukowej działalności przedsiębiorców.

Definicje

Dla potrzeb podjętego zagadnienia oraz jasności poniższych uwag, przydatnym wydaje się przytoczenie definicji kluczowych pojęć, które będą powoływane w toku wywodu.

Uwzględniając ponadnarodowy kontekst terminów „działalność badawcza” (research) i „prace rozwojowe” (development), celowym będzie przytoczenie definicji sformułowanej przez OECD. Mianowicie przez prace badawcze i działalność rozwojową rozumie się „... pracę twórczą podejmowaną w sposób systematyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz wykorzystanie tych zasobów wiedzy do tworzenia nowych zastosowań”. W skład B+R wchodzi: badania podstawowe, stosowane i prace rozwojowe. Końcowym efektem prac B+R (fazy prac rozwojowych) jest prototyp, tj. pierwszy funkcjonujący egzemplarz nowego produktu/usługi (POMIAR DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO-BADAWCZEJ. PROPONOWANE PROCEDURY STANDARDOWE DLA BADAŃ STATYSTYCZNYCH W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ. PODRĘCZNIK FRASCATI 2002, OPUBLIKOWANY: PIERWOTNIE W JĘZ. ANGIELSKIM I FRANCUSKIM: FRASCATI MANUAL 2002: PROPOSED STANDARD PRACTICE FOR SURVEYS ON RESEARCH AND EXPERIMENTAL DEVELOPMENT, MANUEL DE FRASCATI 2002: MÉTHODE TYPE PROPOSÉE POUR LES ENQUÊTES SUR LA RECHERCHE ET LE DÉVELOPPEMENT EXPÉRIMENTAL). Na gruncie krajowego porządku prawnego definicje „badań naukowych” i „prac rozwojowych” zawiera art. 2 ustawy o z dnia 30 kwietnia 2010 roku o zasadach finansowania nauki (DZ. U. Z 2010 R. NR 96, POZ. 615 ZE ZM.). W świetle powołanej normy, „**badania naukowe**” oznaczają „**a**) badania podstawowe – oryginalne prace badawcze, eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie praktyczne zastosowanie lub użytkowanie, **b**) badania stosowane – prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce, **c**) badania przemysłowe – badania mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług; badania te obejmują tworzenie elementów składowych systemów złożonych, szczególnie do oceny przydatności technologii rodzajowych, z wyjątkiem prototypów objętych zakresem prac rozwojowych” (IBIDEM: PKT 3), natomiast przez „**prace rozwojowe**” należy rozumieć „... nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług, w szczególności: **a**) tworzenie projektów, rysunków, planów oraz innej dokumentacji do tworzenia nowych produktów, procesów i usług, pod warunkiem że nie są one przeznaczone do celów komercyjnych, **b**) opracowywanie prototypów o potencjalnym wykorzystaniu komercyjnym oraz projektów pilotażowych, w przypadkach gdy prototyp stanowi końcowy produkt komercyjny, a jego produkcja wyłącznie do celów demonstracyjnych i walidacyjnych jest zbyt kosztowna (...), **c**) działalność związana z produkcją eksperymentalną oraz testowaniem produktów, procesów i usług, pod warunkiem że nie są one wykorzystywane komercyjnie, prace rozwojowe nie obejmują rutynowych i okresowych zmian wprowadzanych do produktów, linii produkcyjnych, procesów wytwórczych, istniejących usług oraz innych operacji w toku, nawet jeżeli takie zmiany mają charakter ulepszeń” (IBIDEM: PKT 4). Zgodnie z art. 2 pkt 6 powołanej ustawy, „**działalność badawczo - rozwojowa**” to „... działalność twórcza obejmująca badania naukowe lub prace rozwojowe, podejmowana w sposób systematyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy oraz wykorzystania zasobów wiedzy do tworzenia nowych zastosowań”. Przez **działalność innowacyjną** będziemy rozumieć działalność polegającą na opracowaniu nowej technologii i uruchomieniu na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej: DZ. U. 2008.116.730 ZE ZM.).

Jeśli chodzi o pojęcie „przedsiębiorcy”, należy powołać art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej (DZ. U. 07.155.1095 ZE ZM., DALEJ: U.S.D.G.), zgodnie z którym przedsiębiorcą „... jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną

wykonywająca we własnym imieniu działalność gospodarczą (IBIDEM: UST. 1). Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej” (IBIDEM: UST. 2). Z kolei „... działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły” (IBIDEM: ART. 2)⁽¹⁾. Dla potrzeb późniejszych rozważań warto też przytoczyć jedną z unijnych definicji „przedsiębiorstwa”⁽²⁾, funkcjonującą na gruncie przepisów o pomocy publicznej. Mianowicie próba ustalenia definicji przedsiębiorstwa⁽³⁾ na gruncie prawa europejskiego prowadzi do Załącznika 1 do Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 roku uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (DZ. URZ. UE L 214 Z 09.08.2008. ROZPORZĄDZENIE NR 800/2008 ZASTĄPIŁO ROZPORZĄDZENIE NR 70/2001/WE Z DNIA 12 STYCZNIA 2001 R. DZ. URZ. L 10 Z 13.01.2001), do którego w kontekście pomocy dla przedsiębiorstw odwołuje się m.in. ustawa z dnia 4 marca 2005 roku o Krajowym Funduszu Kapitałowym (DZ. U. 2005 NR 57, POZ. 491 ZE ZM.). Zgodnie z art. 1 powołanego aktu, „... za przedsiębiorstwo uważa się podmiot prowadzący działalność gospodarczą bez względu na jego formę prawną. Zalicza się tu w szczególności osoby prowadzące działalność na własny rachunek oraz firmy rodzinne zajmujące się rzemiosłem lub inną działalnością, a także spółki lub konsorcja prowadzące regularną działalność gospodarczą”. Z powyższego jasno wynika, że dla uzyskania statusu przedsiębiorstwa decydujące znaczenie mają dwie łącznie zachodzące przesłanki: posiadanie podmiotowości prawnej oraz prowadzenie działalności gospodarczej. Można zatem powiedzieć, że pierwsze zdanie cytowanej normy zawiera ogólne określenie przedsiębiorstwa, poprzez wskazanie jego dwóch konstytutywnych cech. W drugim zdaniu znajduje się natomiast jedynie przykładowe wyliczenie organizacyjno-prawnych form przedsiębiorstw.

Wykaz skrótów:

1. B+R – działalność badawczo-rozwojowa,
2. OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (The Organisation for Economic Co-operation and Development),
3. CBR – centrum badawczo-rozwojowe,
4. IB – instytut badawczy,
5. CNP – centra naukowo-przemysłowe,
6. NCBR – Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,

- 1) Nie występuje przy tym jednolite pojęcie przedsiębiorcy. W wielu ustawach, na potrzeby stosowania określonych przepisów i realizacji założonych celów, sformułowano specyficzne, niekiedy szerokie definicje przedsiębiorcy. Tytułem przykładu można wskazać ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 4 pkt. 1 u.o.k.k.), czy ustawę o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (art. 2 u.z.n.k.). Ponadto 23 kwietnia 1964 roku kodeks cywilny (t.j. Dz. U. 1964.16.93 ze zm., dalej k.c.). Zgodnie z powołanym przepisem, „przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 331 § 1 k.c. prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową”. Obecnie zakres podmiotowy definicji przedsiębiorcy zawartej w 431 k.c. jest tożsamy z zakresem definicji przewidzianej w art. 4 u.s.d.g.
- 2) Na gruncie prawa polskiego wyróżnia się trzy ujęcia „przedsiębiorstwa” podmiotowe (-przedsiębiorca), przedmiotowe (jako zorganizowany zespół składników materialnych i niematerialnych) i funkcjonalne (-prowadzenie działalności gospodarczej). Prawodawca europejski posługuje się pojęciem „przedsiębiorstwo” w ujęciu podmiotowym.
- 3) Prawodawca europejski posługuje się pojęciem przedsiębiorstwa w ujęciu podmiotowym.

7. NCN – Narodowe Centrum Nauki,
8. PAN – Polska Akademia Nauk,
9. SSE – Specjalna strefa ekonomiczna,
10. u.f.n. – Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 615 ze zm.),
11. u.NCBR – Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 616 ze zm.),
12. u.NCN – Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 617 ze zm.),
13. u.i.b – Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o instytutach badawczych (Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 618 ze zm.),
14. u.PAN – Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 619 ze zm.),
15. u.w.i. – Ustawa z dnia 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz. U. z 2008 r. Nr 116, poz. 730 ze zm.),
16. u.PARP – Ustawa z dnia 9 listopada 2000 roku o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 275 ze zm.),
17. u.SSE – Ustawa z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 274 ze zm.); 18. u.d.of. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.);
19. u.d.op. – Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.),
20. u.p.l. – Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych (tj. Dz. U. 2010 r. Nr 95 poz. 613 ze zm.),
21. Rozp. 800/2008 Rozporządzenia Komisji (E) Nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 roku uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych).

3.2. ANALIZA PODSTAWOWYCH AKTÓW NORMATYWNYCH REGULUJĄCYCH PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO - NAUKOWEJ W KONTEKŚCIE DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORCÓW

Jednym z założeń rozwoju nauki powinno być bezpośrednie lub pośrednie wykorzystanie jej wyników w obszarach, w których jest to możliwe, na płaszczyźnie podniesienia poziomu gospodarczego kraju. Tak postawione zadanie nabiera szczególnej doniosłości jeśli zważyć, że przed Polską wciąż stoi wyzwanie dorównania krajom wysoko rozwiniętym gospodarczo oraz efektywnego wdrażania założeń polityki zrównoważonego rozwoju. Dostrzegając powyższe względy, w dniu 30 kwietnia 2010 roku (USTAWA Z DN. 30.04.2010, „PRZEPISY WPROWADZAJĄCE USTAWY REFORMUJĄCE SYSTEM NAUKI”. DZ. U. Z 2010 NR 96, POZ. 620 ZE ZM.), ustawodawca krajowy wprowadził pakiet 5 ustaw, reformujących system nauki w Polsce, m.in. w zakresie jej organizacji i funkcjonowania. Ustawy te co do zasady weszły w życie dnia 1 października 2010 roku. Wśród nowo uchwalonych aktów prawnych znalazły się: ustawa

o zasadach finansowania nauki (DZ. U. Z 2010 R. NR 96, POZ. 615 ZE ZM., dalej: u.f.n.), ustawa o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (DZ. U. Z 2010 R. NR 96, POZ. 616 ZE ZM., dalej: u.NCBR), ustawa o Narodowym Centrum Nauki (DZ. U. Z 2010 R. NR 96, POZ. 617 ZE ZM., u.NCN), ustawa o instytutach badawczych (DZ. U. Z 2010 R. NR 96, POZ. 618 ZE ZM., dalej: u.i.b.) oraz ustawa o Polskiej Akademii Nauk (DZ. U. Z 2010 R. NR 96, POZ. 619 ZE ZM. dalej: u.PAN). Z perspektywy podjętych rozważań, na uwagę zasługuje także ustawa z dnia 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (DZ.U. Z 2008 R. NR 116, POZ.730 ZE ZM., dalej: u.w.i.), ustawa z dnia 9 listopada 2000 roku o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (DZ. U. Z 2007 R. NR 42, POZ. 275 ZE ZM., dalej: u.PARP) oraz ustawa z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych (DZ. U. Z 2007 R. NR 42, POZ. 274 ZE ZM., dalej: u.SSE).

Poprzedzając dalsze rozważania trzeba przy tym wskazać, iż powołane akty prawne stanowią najistotniejsze, ale nie jedyne, instrumenty normatywnego oddziaływania prawodawcy na rzecz wzrostu innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Szczegółowe badanie przyjętych rozwiązań wykracza jednak poza ramy niniejszego artykułu, a ponadto zostało przeprowadzone w innej części przedmiotowej publikacji. W toku dalszego wywodu należy jednak wyeksponować te spośród wprowadzonych mechanizmów, które bezpośrednio lub pośrednio wywierają największy wpływ na prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej przez przedsiębiorców. W tym celu warto pokrótce omówić takie instytucje, jak m.in.: centra badawczo-rozwojowe, instytuty badawcze, centra naukowo-przemysłowe, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki.

Tego rodzaju analiza wydaje się potrzebna zwłaszcza z uwagi na fakt, że działalność B+R przedsiębiorców nie jest kompleksowo uregulowana w żadnym z aktów prawa krajowego. Wiadomości przedstawione w tej części pracy posłużą następnie do rozważań, czy kontekst prawny stworzony przez ustawodawcę jest korzystny, a przewidziane środki adekwatne i proporcjonalne do celu, jakim winno być aktywizowanie przedsiębiorców w obszarze działań B+R.

CENTRUM BADAWCZO - ROZWOJOWE

Na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (dalej: u.w.i.), przedsiębiorca, niebędący instytutem badawczym, po spełnieniu szczegółowo określonych przesłanek, może uzyskać status centrum badawczo-rozwojowego (CBR). Zgodnie z art. 17 u.w.i. do owych przesłanek należy:

1. Prowadzenie badań lub prac rozwojowych, w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 roku o zasadach finansowania nauki,
2. Uzyskanie przychodów netto (bez podatku od towarów i usług) ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy na poziomie odpowiadającym co najmniej równowartości kwoty określonej w przepisach o rachunkowości, jako minimalny przychód netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek jawnych osób fizycznych oraz spółek partnerskich, do których stosuje się przepisy o rachunkowości,
3. Uzyskanie przychodów netto (bez podatku od towarów i usług) ze sprzedaży własnych usług badawczo-rozwojowych w rozumieniu przepisów w sprawie polskiej klasyfikacji wyrobów i usług lub praw własności przemysłowej udzielonych przedsiębiorcy przez urząd właściwy do spraw własności przemysłowej, na poziomie odpowiadającym co najmniej 20 % przychodów określonych w pkt 2,
4. Brak zaległości podatkowych oraz zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W przypadku kumulatywnego spełnienia opisanych przesłanek, status centrum badawczo-rozwojowego jest nadawany na wniosek przedsiębiorcy w drodze decyzji przez ministra właściwego do spraw gospodarki.

Podstawową korzyścią z posiadania statusu CBR przez przedsiębiorcę jest możliwość tworzenia funduszu innowacyjności z corocznych odpisów nieprzekraczających 20% przychodów uzyskanych w danym miesiącu. Środki ze wskazanego funduszu mogą być następnie przeznaczane na finansowanie kosztów bezpośrednio związanych z prowadzeniem badań lub prac rozwojowych.

Ponadto warto odnotować, że zgodnie z art. 2 pkt. 9 u.f.n., posiadanie przez przedsiębiorcę, który prowadzi w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe, statusu CBR, jest jedną z przesłanek uzyskania przez taki podmiot statusu jednostki naukowej.

Spośród istotnych obowiązków podmiotów typu CBR należy wymienić okresowe sporządzanie sprawozdań ze swej działalności, pod rygorem utraty statusu (art. 17 21 u.w.i.).

W konkluzji przytoczonych informacji nasuwa się wniosek, że analizowana instytucja nie zachęca w sposób dostateczny przedsiębiorców do podejmowania prac naukowo-badawczych. Jak się wydaje, korzyści płynące z uzyskania statusu CBR nie równoważą w stopniu wystarczającym wymagań formalnych oraz obciążeń finansowych, z którymi borykać się muszą przedsiębiorstwa zainteresowane szeroko rozumianą aktywnością naukową.

INSTYTUTY BADAWCZE

W wyżej zarysowanym kontekście na plan pierwszy wysuwa się także ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o instytutach badawczych (dalej: u.i.b.), będących sukcesorami jednostek badawczo-rozwojowych, bowiem transfer pochodzących stamtąd technologii jest jedną z podstawowych form dopływu wiedzy do przedsiębiorstw (GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY 2010 I 2012). Zgodnie z art. 1 ust. 1 u.i.b., instytutem badawczym (dalej: IB) jest wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym państwowa jednostka organizacyjna, prowadząca badania naukowe i prace rozwojowe. Warunkiem utworzenia IB jest zapewnienie kadry o odpowiednich kwalifikacjach oraz niezbędnych warunków materialno-technicznych, takich jak np: aparatura badawcza, laboratoryjna czy potencjał informatyczny (ART. 4 U.I.B.). IB w polskim systemie nauki pełni trzy zasadnicze funkcje, jakimi są: 1) prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych; 2) przystosowywanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki oraz 3) wdrażanie ich wyników (ART. 2 UST. 1 U.I.B.). Zwłaszcza ostatnie ze wskazanych zadań, tj. wdrożenie i zastosowanie osiągniętych efektów w praktyce, wymaga ścisłej współpracy z przedsiębiorcami. Taki sposób ustawowego kształtowania roli i kompetencji IB niewątpliwie sprzyja podnoszeniu poziomu innowacyjności polskich przedsiębiorstw, ale jak można przypuszczać nie zachęca ich w sposób dostateczny do podejmowania samodzielnych prac badawczych. W opisany sposób ustawodawca inicjuje zatem współdziałanie nauki i biznesu, utrwalając jednak tradycyjny podział ról, w ramach którego nauka pozostaje domeną sektora publicznego.

CENTRA NAUKOWO - PRZEMYSŁOWE

Kolejną godną uwagi, ale także aprobaty, instytucją prawną przewidzianą w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 roku o instytutach badawczych są centra naukowo-przemysłowe (dalej: CNP). Możliwość tworzenia CNP przewiduje art. 38 ust. 1 u.i.b., zgodnie z którym co najmniej jeden instytut badawczy może, na podstawie umowy, nawiązać współpracę naukowo - gospodarczą z co najmniej jedną jednostką sektora gospodarczego, tworząc centrum naukowo-przemysłowe. Do ustawowych zadań centrów należy: „**1)** wspieranie i koordynowanie działalności podmiotów wchodzących w skład centrum; **2)** współdziałanie w realizacji wdrożeń wyników prac naukowo-technicznych centrum; **3)** inicjowanie tworzenia i korzystania z dużej infrastruktury badawczej; **4)** organizowanie okresowej wymiany pracowników i studentów pomiędzy instytutami i uczelniami a przedsiębiorcami; **5)** realizacja programów staży pracowników naukowych, posiadających stopień naukowy doktora, w jednostkach centrów, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorców; **6)** inicjowanie i koordynowanie udziału instytutów, przedsiębiorców i uczelni

w międzynarodowych programach badawczych; **7)** pozyskiwanie i obsługa projektów badawczych międzynarodowych, wspólnych projektów badawczych krajowych i finansowanych z funduszy europejskich” (ART. 38 UST. 5 U.I.B.). Co istotne, podmioty wchodzące w skład centrum mogą współpracować w formie klastrów, parków technologicznych, platform technologicznych i w innych formach organizowania się, odpowiadających celom i przedmiotowi ich działalności (ART. 38 UST. 7 U.I.B.).

Opisane rozwiązanie należy ocenić pozytywnie. CNP, jako organizacje współtworzone przez przedsiębiorców i jednostki typowo naukowe, w większym stopniu i szerszym zakresie mogą identyfikować, a następnie rozwiązywać naukowe oraz praktyczne problemy przedsiębiorców, a także wprost przyczyniać się do wdrażania efektów prowadzonych badań. Ponadto, tak zinstytucjonalizowana współpraca między, potocznie mówiąc, światem nauki i biznesu stanowi potencjalnie istotny bodziec do podejmowania samodzielnego i bezpośredniego wysiłku badawczego przez przedsiębiorców.

NARODOWE CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (dalej: NCBR lub Centrum) jest jednostką publiczną, powołaną do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa. Co najważniejsze z perspektywy podjętych rozważań, do zadań Centrum należy pobudzanie inwestowania przez przedsiębiorców w działalność badawczo-rozwojową, w szczególności przez: „**1)** współfinansowanie przedsięwzięć prowadzonych przez podmiot posiadający zdolność do zastosowania wyników projektu w praktyce; **2)** wspieranie pozyskiwania przez jednostki naukowe środków na działalność badawczo-rozwojową pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa (ART. 29 U.NCBR), a także **3)** wspieranie komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz innych form ich transferu do gospodarki; **4)** inicjowanie i realizacja programów obejmujących finansowanie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz działań przygotowujących do wdrożenia wyników badań naukowych lub prac rozwojowych; (...) **5)** upowszechnianie w środowisku naukowym i gospodarczym informacji o planowanych i ogłaszanych konkursach na wykonanie projektów finansowanych przez Centrum; **6)** popularyzowanie efektów zrealizowanych zadań; (...)” (ART. 30 UST. 1 U.NCBR). Ponadto, Centrum prowadzi systematyczną ewaluację wykonywanych zadań, w tym ocenę ich wpływu na rozwój nauki i gospodarki, co służy sprawnemu diagnozowaniu m.in. praktycznych potrzeb przedsiębiorców (ART. 31 UST. 1 U.NCBR). NCBR wykonuje swe ustawowe zadania przy pomocy środków pochodzących z budżetu państwa oraz środków unijnych.

W ocenie autorki, opisaną instytucję należy uznać za dobry krok ustawodawcy w kierunku bezpośredniego rozwoju innowacyjności wśród podmiotów gospodarczych. Powyższe rozwiązanie, przyjęte przez ustawodawcę, można wskazać jako przykład działalności ustawodawcy na rzecz zwiększenia nakładów sektora prywatnego na działalność B+R. Zachętę dla przedsiębiorcy do zaangażowania środków własnych ma tu bowiem stanowić finansowo-organizacyjne wsparcie ze strony instytucji państwowej.

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Narodowe Centrum Nauki (dalej: NCN) jest agencją wykonawczą w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, powołaną do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych (ART. 1 U.NCN). Przypomnijmy, że przez badania podstawowe rozumie się prace eksperymentalne lub teoretyczne, podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów, bez nastawienia na praktyczne zastosowania ani użytkowanie (ART. 2 PKT 3 U.F.N.). Z powyższego powodu, w ocenie autorki, utworzenie wskazanej instytucji jedynie pośrednio może mieć wpływ, i to dość niewielki, na rozwój działalności B+R w obrębie przedsiębiorstw. W rzeczywistości sposób ustawowego ukształtowania zakresu zadań NCN niewątpliwie służy postępowi nauki, jednak

nie stanowi realnego wsparcia dla przedsiębiorców zainteresowanych podejmowaniem działalności B+R w obrębie prowadzonych przedsiębiorstw. Z przedstawionych względów działalność NCN nie będzie poddawana dalszej analizie w niniejszym artykule.

CENTRA POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Kolejną próbą stworzenia instytucjonalnych ram współpracy między nauką i biznesem są Centra Polskiej Akademii Nauk, tworzone na podstawie art. 57 u.PAN. Przypomnijmy, że Polska Akademia Nauk (dalej: PAN lub Akademia) jest państwową instytucją naukową, wyposażoną w osobowość prawną. Do jej podstawowych zadań należy promocja, integracja i upowszechnianie nauki oraz przyczynianie się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej, m.in. poprzez prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, czy współpracę ze środowiskiem społeczno-gospodarczym w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych w celu ich wdrożenia (ART. 2 U.PAN). Podstawowymi jednostkami naukowymi PAN są instytuty naukowe, które nabywają osobowość prawną z chwilą wpisu do rejestru instytutów PAN (ART. 42 I NAST. U.PAN). Z woli ustawodawcy, do zadań instytutów należy prowadzenie badań naukowych, w szczególności istotnych dla rozwoju kraju oraz upowszechnianie wyników tych badań (ART. 50 U.PAN). Poszczególne instytuty współpracują ze sobą w ramach centrów Akademii, w skład których mogą wchodzić także, obok uczelni, instytutów badawczych i zagranicznych instytutów naukowych, przedsiębiorcy prowadzący badania naukowe i prace rozwojowe (ART. 57 U.PAN). Do utworzenia centrów dochodzi w drodze umowy zawartej między ich uczestnikami, natomiast do ich zadań należy: **1)** wspieranie i koordynowanie działalności badawczej instytutów; **2)** inicjowanie i koordynowanie udziału instytutów, uczelni i innych jednostek naukowych w międzynarodowych programach badawczych; **3)** inicjowanie organizowania środowiskowych centrów aparaturowych i nadzór nad nimi; **4)** współdziałanie w organizowaniu środowiskowych studiów doktoranckich; **5)** organizowanie okresowej wymiany pracowników naukowych pomiędzy instytutami a uczelniami; **6)** rozwijanie programów staży podoktorskich w instytutach centrów; **7)** pozyskiwanie i obsługa projektów badawczych międzynarodowych, wspólnych projektów badawczych krajowych i finansowanych z funduszy europejskich (ART. 57 UST. 6 U.PAN).

Podobnie jak wyżej opisane centra naukowo - przemysłowe, centra PAN są pozytywnym przejawem dążenia prawodawcy do inicjowania bezpośredniej współpracy przedsiębiorców i jednostek typowo naukowych, co z całą pewnością może stanowić istotny bodziec do podejmowania samodzielnego wysiłku badawczego przez podmioty sektora prywatnego.

KONSORCJUM NAUKOWE

Kolejną prawną formę współpracy środowiska naukowego z przedsiębiorcami – konsorcjum naukowe (przewiduje art. 2 pkt 12 u.f.n). W świetle powołanej normy, konsorcjum naukowe to grupa jednostek organizacyjnych, w której skład wchodzi co najmniej jedna jednostka naukowa oraz co najmniej jeden przedsiębiorca, albo co najmniej dwie jednostki naukowe), podejmujących na podstawie umowy, wspólne przedsięwzięcie obejmujące: badania naukowe, prace rozwojowe lub inwestycje, służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych. Konsorcja tego typu powstają na podstawie umowy, która precyzuje zakres wspólnej działalności, związanej z realizacją wspólnych badań naukowych, prac rozwojowych oraz wspólnych projektów i przedsięwzięć (ART. 2 PKT 13 U.F.N.).

Także powyższe rozwiązanie należy ocenić pozytywnie, jako kolejny krok ustawodawcy w kierunku stworzenia instytucjonalnych ram dla bezpośredniej współpracy nauki i gospodarki.

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (dalej: PARP lub Agencja) jest państwową osobą prawną, podległą ministrowi właściwemu do spraw gospodarki (ART. 1 I 2 U.PARP). PARP realizuje zadania z zakresu administracji rządowej, w szczególności w obszarze wspierania przedsiębiorców (zwłaszcza z sektora mikro-, małych i średnich), działalności innowacyjnej w rozumieniu przepisów o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, rozwoju potencjału adaptacyjnego przedsiębiorców (ART. 4 U.PARP). Z perspektywy podjętych rozważań należy zwrócić uwagę, że PARP realizuje swoje ustawowe zadania m.in. w następujący sposób: **1)** świadczy usługi doradcze; **2)** organizuje szkolenia i seminaria; **3)** organizuje przedsięwzięcia informacyjne, promocyjne, targowe i wystawiennicze w kraju i za granicą; **4)** opracowuje, wydaje i rozpowszechnia publikacje; **5)** świadczy usługi eksperckie, **6)** udziela pomocy finansowej przeznaczonej m.in. na: a) szkolenia, usługi doradcze lub wspomaganie inwestycji przedsiębiorców, w szczególności sprzyjających wzrostowi ich konkurencyjności lub innowacyjności, b) wzmacnianie potencjału podmiotów działających na rzecz rozwoju gospodarczego, innowacyjności, zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich lub potencjału adaptacyjnego przedsiębiorców, c) uzyskanie ochrony i realizację ochrony prawa własności przemysłowej, d) realizację przedsięwzięć w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, e) przygotowanie przez mikro-, małych i średnich przedsiębiorców wniosków o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach międzynarodowych programów innowacyjnych lub udział w tych programach, f) dostosowanie działalności przedsiębiorcy do zmieniających się warunków rynkowych, w szczególności wywołanych kryzysem gospodarczym i finansowym, **7)** podejmuje, wspiera i finansuje przedsięwzięcia w zakresie transferu nowych technologii w rozumieniu ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (ART. 6 U.PARP).

Kwestia wsparcia finansowego udzielanego przez PARP zostanie przybliżona w późniejszym fragmencie niniejszego opracowania. W tym miejscu warto jednak zasygnalizować, że w aktualnej perspektywie finansowej (2007-2013) Agencja udziela wsparcia ze środków budżetu państwa oraz z funduszy Unii Europejskiej. Jeśli chodzi o ostatnie ze wskazanych źródeł, jest odpowiedzialna za wdrażanie działań w ramach trzech programów operacyjnych: Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki i Rozwój Polski Wschodniej, o czym będzie jeszcze mowa.

Konkludując, można powiedzieć, że ustawowa regulacja działalności Agencji w praktyce przekłada się na istotne i wielopłaszczyznowe wsparcie dla przedsiębiorców, w tym zwłaszcza przedsiębiorców zainteresowanych działalnością badawczą, jak również wprowadzaniem innowacji oraz wykorzystaniem nowych technologii w obrębie swoich przedsiębiorstw. Jakkolwiek obszar działań PARP jest znacznie szerszy, tj. nie ogranicza się do aktywności B+R przedsiębiorców, to jednak w praktyce Agencja odgrywa istotną rolę w inicjowaniu współpracy nauki i biznesu. Przykładem niech będzie tzw. „Bon na innowacje – wsparcie dla najmniejszych firm”, który jest programem zmierzającym do nawiązania kontaktów mikro- lub małych przedsiębiorców z jednostkami naukowymi. Wsparcie udzielane w jego ramach może być przeznaczone wyłącznie na zakup usługi dotyczącej wdrożenia lub rozwoju produktu lub technologii. Wykonawcą usługi może być wyłącznie jednostka naukowa w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, prowadząca w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe. Z programu może skorzystać przedsiębiorca, który w roku złożenia wniosku oraz w ciągu 3 lat kalendarzowych poprzedzających rok złożenia wniosku o udzielenie wsparcia w ramach omawianego programu, nie korzystał z usług jednostki naukowej w zakresie wdrożenia lub rozwoju produktu lub technologii. Co istotne, przedsiębiorca, który już uzyskał wsparcie w ramach programu Bon na innowacje, nie może ubiegać się o kolejne wsparcie. Wielkość wsparcia udzielonego jednemu przedsiębiorcy w ramach programu może wynosić do 100% wydatków kwalifikowanych, jednak nie więcej niż 15 tys. zł., bowiem jest to maksymalna kwota wsparcia przewidziana w programie.

Omówiony przykład w praktyce będzie inicjować incydentalną, de facto jednorazową, współpracę świata nauki i przedsiębiorców, jednak jak się wydaje, skutki tego rodzaju przedsięwzięć w zamierzeniach i w praktyce mogą być doniosłe. Mianowicie, poprzez pokazywanie rzeczywistych wzajemnych korzyści i możliwości pomocy, być może uda się wyrobić nawyk współpracy, stworzyć podwaliny przyszłego współdziałania o znamionach trwałości. Także tę niewielką kwotę finansowego wsparcia należy więc postrzegać jedynie jako zachętę do późniejszego, samodzielnego rozwijania i nawiązywania kontaktów między środowiskami naukowo – gospodarczymi. Ponadto, program jest nakierowany na dotarcie do jak największej ilości mikro- i małych przedsiębiorców zainteresowanych działalnością naukową.

W konkluzji, uzasadnionym będzie twierdzenie, że PARP nie tylko finansuje, ale także uczy i propaguje dobre praktyki we współpracy podmiotów publicznych i prywatnych zainteresowanych innowacjami.

Specjalne strefy ekonomiczne

Wśród korzystnych dla przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców zainteresowanych innowacjami, rozwiązań ustawowych warto wspomnieć także o specjalnych strefach ekonomicznych (dalej: SSE lub Strefa). W myśl definicji legalnej, specjalna strefa ekonomiczna stanowi wyodrębnioną, niezamieszkałą częśći terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na której może być prowadzona działalność gospodarcza na zasadach określonych w u.SSE (ART. 2 U.SSE). Ustanowienie stref następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów (np.: ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY Z DN. 15.11.2004 ROKU W SPRAWIE PRZETARGÓW I ROKOWAŃ ORAZ KRYTERIÓW OCENY ZAMIERZEŃ CO DO PRZEDSIĘWZIĘĆ GOSPODARCZYCH, KTÓRE MAJĄ BYĆ PODJĘTE PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW NA TERENIE ŁÓDZKIEJ SPECJALNEJ STREFY EKONOMICZNEJ: DZ. U. Z 2004 NR 254, POZ. 2544 ZE ZM.), a jego celem jest przyspieszenie gospodarki kraju m.in. poprzez rozwój określonych dziedzin działalności gospodarczej, rozwój nowych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz ich wykorzystanie w gospodarce narodowej, czy zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług (ART. 3 I 4 U.SSE).

W praktyce przedsiębiorca, który chce prowadzić działalność gospodarczą na terenie strefy, musi uzyskać stosowne zezwolenie, udzielane w drodze decyzji przez Ministra Gospodarki⁴, po zasięgnięciu opinii zarządzającego strefą (ART. 16 U.SSE). Wyłonienie przedsiębiorców, którzy uzyskują zezwolenie, następuje w drodze przetargu lub rokowań podjętych na podstawie publicznego zaproszenia. Sposób przeprowadzenia, zasady i warunki przetargu lub rokowań, a także kryteria oceny zamierzeń co do przedsięwzięć gospodarczych, które mają być podjęte przez przedsiębiorców na terenie poszczególnych stref, odrębnie w odniesieniu do każdej strefy, określa Minister Gospodarki. Zezwolenie, o którym mowa powyżej, ustaje wskutek: **1)** wygaśnięcia z upływem terminu, na jaki została ustanowiona dana strefa; **2)** cofnięcia w drodze decyzji Ministra Gospodarki; **3)** na wniosek przedsiębiorcy. Ponadto, określony w zezwoleniu zakres lub przedmiot działalności może zostać ograniczony w przypadku zaistnienia przynajmniej jednej z następujących przesłanek: **1)** gdy przedsiębiorca zaprzestał na terenie strefy prowadzenia działalności gospodarczej, na którą posiada zezwolenie; lub **2)** rażąco uchybił warunkom określonym w zezwoleniu; lub **3)** nie usunął uchybień stwierdzonych w toku kontroli prowadzonej przez Ministra Gospodarki w terminie do ich usunięcia wyznaczonym (ART. 16 I NAST. U.SSE).

Opisane zezwolenie uprawnia przedsiębiorcę do: **1)** prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy; **2)** korzystania z pomocy publicznej w postaci pewnych ułatwień fiskalnych, o czym będzie jeszcze mowa. W tym miejscu można jedynie wspomnieć, że na podstawie art. 17 ust. 5 u.d.of. i art. 21 ust. 5b u.d.op. zwolnione od podatku są dochody uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej.

4) Minister Gospodarki w drodze rozporządzenia może powierzyć zarządzającemu strefą udzielanie, w jego imieniu, zezwoleń, o których mowa w art. 16 ust. 1 (art. 20 ust. 1 u.SSE).

Jak zostało zasygnalizowane na wstępie, idea specjalnych stref ekonomicznych służy animowaniu wzrostu gospodarczego kraju oraz tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi prywatnej przedsiębiorczości. Przypomnijmy bowiem, że specjalne strefy ekonomiczne są tworzone w celu:

1. Przyspieszenia rozwoju gospodarczego polskich regionów,
2. Rozwoju i wykorzystania nowych rozwiązań technicznych i technologicznych w gospodarce narodowej,
3. Zwiększenia konkurencyjności produktów i usług,
4. Zagospodarowania majątku poprzemysłowego i infrastruktury,
5. Tworzenia nowych miejsc pracy.

Także w tym przypadku wspieranie działalności B+R nie stanowi jedyne go celu prawodawcy, jednak z omawianych rozwiązań mogą korzystać także, a może zwłaszcza, podmioty prywatne zainteresowane szeroko rozumianą aktywnością naukową, zmierzającą do podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności oferowanych dóbr i usług.

Konkludując, w ocenie autorki SSE to w założeniu dobre połączenie dążeń przedsiębiorców, poszczególnych regionów i animatorów rozwoju gospodarczego kraju oraz operatywny instrument osiągnięcia istotnych celów strategicznych, w tym gospodarczych i ekonomicznych kraju.

Podsumowanie i wnioski

Podsumowując tę część analiz, w konkluzji można zauważyć, że opisany model instytucjonalnego uregulowania przez ustawodawcę współpracy nauki i biznesu oraz szeroko rozumianej działalności naukowej przedsiębiorców, mimo licznych pozytywnych aspektów, sprzyja jednak utrzymaniu tradycyjnego porządku rzeczy, w którym sfera B+R w największym stopniu jest domeną podmiotów publicznych, a tym samym, co do zasady, pozostaje wydzielona organizacyjnie z przedsiębiorstw. Jakkolwiek wyżej omówione zagadnienia pokazują wiele korzystnych i przemyślanych rozwiązań, na podstawie których można wnioskować o woli ustawodawcy stworzenia dobrych instytucjonalnych warunków współpracy nauki i biznesu, jak należy przypuszczać, opisany stan prawny nie przełoży się w najbliższym czasie na definitywne rozwiązanie problemu, jakim jest niewątpliwie niska skłonność przedsiębiorców do podejmowania aktywności w obszarze B+R.

3.3. ANALIZA PRAWNYCH ASPEKTÓW POTENCJALNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA BADAŃ NAUKOWYCH PRZEDSIĘBIORCÓW

Podstawowe źródła finansowania działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw można podzielić na:

1. Środki publiczne, w tym środki z budżetu państwa oraz z funduszy europejskich,
2. Środki prywatne przedsiębiorców.

Akty prawne znajdujące zastosowanie w rozważanym zakresie normują jedynie finansowanie szeroko rozumianej działalności naukowej przedsiębiorców ze środków publicznych. Z przedstawionych względów, siłą rzeczy, nakłady własne podmiotów prywatnych na aktywność B+R pozostaną na marginesie przedmiotowego wywodu.

Bez szczegółowych badań można jedynie dywagować nad przyczynami osłabiającymi skłonności polskich przedsiębiorców do angażowania się w działalność B+R. Z pewnością nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, że prowadzenie tego rodzaju prac z jednej strony wymaga ponoszenia znacznych kosztów, zwłaszcza finansowych, z drugiej zaś strony jest obciążone wysokim ryzykiem niepowodzenia. Tymczasem ewentualny zwrot poczynionych

nakładów może nastąpić dopiero w przyszłości, a ryzyko niepowodzenia procesu badawczego, immanentnie wpisane w tego typu przedsięwzięcia, wyraża się w obawie, że zainwestowane środki nie zwrócą się wcale, bądź w niewielkim tylko stopniu. Trudno też precyzyjnie określić chwilę, kiedy zaangażowany wysiłek ludzki i kapitałowy przyniesie efekty zdadne do wdrożenia w danym przedsiębiorstwie. Jak zatem można przypuszczać, z perspektywy przedsiębiorcy, samodzielne prowadzenie działalności B+R stanowi źródło jedynie potencjalnej korzyści, za to realnych obaw o straty oraz obciążenia finansowe. W opinii autorki, z przedstawionych względów polskie przedsiębiorstwa z wielką ostrożnością podejmują decyzję o samodzielnym prowadzeniu działalności badawczo-rozwojowej. W tym kontekście, rozsądnie oceniając, pozyskiwanie innowacyjnych rozwiązań ze źródeł zewnętrznych jest znacznie szybsze, łatwiejsze i z założenia tańsze niż organizowanie i utrzymywanie własnego zaplecza B+R. W praktyce najczęściej źródłem innowacji w przedsiębiorstwie będzie więc nabycie tzw. technologii niematerialnej (ang. disembodied technology), np. patentów, licencji, usług technicznych, czy też nabycie tzw. technologii materialnej (ang. embodied technology), czyli innowacyjnych maszyn i urządzeń, zwykle o podwyższonych parametrach technicznych, pozwalających na wdrożenie ulepszonych lub nowych procesów czy wyrobów w dotychczas prowadzonej działalności gospodarczej.

Pewnym remedium na opisane problemy mogą być możliwości pozyskiwania środków publicznych pokrywających w całości bądź w części wydatki na działalność innowacyjną przedsiębiorców. Na marginesie warto odnotować, że w ostatnich latach (od 2008 roku) nastąpił istotny wzrost ogólnych wydatków budżetowych na naukę⁵. Między innymi świadomość wciąż ogromnych potrzeb w analizowanym obszarze spowodowała, że w Wieloletnim Planie Finansów Państwa⁶ (dalej: WPPF) na lata 2011-2014 założono wzrost wydatków na naukę z budżetu krajowego, co jednak nadal wydaje się niewystarczające. Na poprawę kondycji finansowej nauki niewątpliwie wpływ wywarła także możliwość pozyskiwania na ten cel szerokiego strumienia funduszy unijnych.

Niniejszy fragment artykułu ma na celu wskazanie, w jaki sposób opisane tendencje przekładają się na sytuację przedsiębiorców zainteresowanych prowadzeniem prac B+R. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza rozwiązania zawarte w ustawie o zasadach finansowania nauki (dalej: u.f.n.), o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (dalej: u.NCBR), o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, o specjalnych strefach ekonomicznych, o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej oraz programy pomocowe wprowadzone aktami rangi podustawowej, jak np. w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 października 2010 roku w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (DZ. U. Z 2010 R. NR 215, POZ. 1411). Nie są to rzecz jasna jedyne możliwości pozyskiwania środków publicznych, jakie ustawodawca dedykuje przedsiębiorcom zainteresowanym działalnością naukową, jednak zważywszy, że tego rodzaju mechanizmy wsparcia znajdują się w bardzo licznych aktach prawnych różnej rangi, omówienie wszystkich dostępnych potencjalnych źródeł finansowania znacznie wykracza poza ramy niniejszego artykułu, a nawet ich wyczerpujące wyliczenie byłoby zadaniem niezwykle trudnym.

Możliwości finansowania działalności naukowej przedsiębiorców przewidziane w ustawie o zasadach finansowania nauki

Ustawa o zasadach finansowania nauki określa zasady finansowania nauki ze środków budżetu państwa. W świetle art. 3 powołanego aktu, „... finansowanie nauki obejmuje finansowanie działań na rzecz realizacji polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, w szczególności badań naukowych, prac rozwojowych oraz realizacji

5) Analiza własna na podstawie danych opublikowanych w BIP, m.in. przez MNiSW na temat nakładów budżetowych na naukę.

6) Analiza własna na podstawie danych opublikowanych w BIP przez Ministerstwo Finansów.

innych zadań szczególnie ważnych dla postępu cywilizacyjnego, rozwoju gospodarczego i kulturalnego państwa”(7). Dysponentem tej części środków budżetowych przeznaczonych na naukę jest Minister właściwy do spraw nauki. Z perspektywy przedsiębiorcy istotnym jest, iż powołany akt prawny przewiduje następujące możliwości udzielenia mu bezpośredniego wsparcia ze środków publicznych.

Po pierwsze, przedsiębiorca mający status jednostki naukowej, może w drodze decyzji ministra, na wniosek, uzyskać środki finansowe na: **1)** realizację swej działalności statutowej⁸⁾; **2)** działalność polegającą na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, finansowanych w wewnętrznym trybie konkursowym; **3)** inwestycje w zakresie dużej infrastruktury badawczej oraz inwestycje budowlane służące badaniom naukowym lub pracom rozwojowym; **4)** współpracę naukową z zagranicą; **5)** zadania współfinansowane ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej albo z niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) (ART. 9 W ZW. Z ART. 5 PKT 4-8 I 10 U.F.N.).

Należy ponadto wskazać, iż w odniesieniu do zadań statutowych szczegółowy tryb i kryteria przyznawania oraz rozliczania środków finansowych przyznanych na ich realizację określa Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 roku w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej (DZ. U. Z 2010 NR 218, POZ. 1438 ZE ZM.).

Po drugie, przedsiębiorcy: **1)** mający status jednostek naukowych lub centrów badawczo-rozwojowych; **2)** będący uczestnikami konsorcjum naukowego lub centrum naukowo-przemysłowego; **3)** prowadzący badania naukowe w innej formie organizacyjnej niż wyżej wymienione mogą złożyć wniosek do NCN i NCBR o przyznanie im środków finansowych na realizację zadań z zakresu: **1)** strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz inne zadania finansowane przez NCBR; **2)** badania naukowe lub prace rozwojowe na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa prowadzone w ramach strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań, o których mowa w pkt 1; **3)** badania podstawowe i inne zadania finansowane przez NCN (ART. 10 W ZW. Z ART. 5 PKT 1 - 3 U.F.N.).

Możliwości finansowania działalności naukowej przedsiębiorców przewidziane w ustawie o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju i wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych

We wcześniejszej części artykułu wskazano zakres zadań Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. W tym miejscu należy przypomnieć, że NCBR zarządza strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansuje

- 7) Instytucjonalnym urzeczywistnieniem ww. założeń jest Krajowy Program Badań, w którym określa się strategiczne dla państwa kierunki badań naukowych i prac rozwojowych, zwłaszcza poprzez określające celów i założeń długoterminowej polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa (art. 4 u.f.n.).
- 8) Finansowanie działalności statutowej jednostek naukowych obejmuje: 1) utrzymanie potencjału badawczego jednostki naukowej, w tym: a) działania niezbędne do rozwoju specjalności naukowych lub kierunków badawczych oraz rozwoju kadry naukowej, w tym badania naukowe lub prace rozwojowe ujęte w planie finansowym jednostek naukowych, b) utrzymanie infrastruktury bibliotek i archiwów, c) koszty związane z zatrudnieniem niezbędnej kadry naukowej i inżynierjno-technicznej, z zastrzeżeniem ust. 3, z zastrzeżeniem ust. 3, d) zakup lub wytworzenie aparatury naukowo-badawczej związanej z realizacją zadań, o których mowa w lit. a, niestanowiącej dużej infrastruktury badawczej, e) współpracę naukową krajową i zagraniczną niezbędną do realizacji zadań, o których mowa w lit. a, f) działalność jednostki naukowej w zakresie upowszechniania nauki, dotycząca zadań określonych w art. 25 ust. 1, g) koszty restrukturyzacji jednostek naukowych w zakresie zadań określonych w lit. a, c-e; 2) utrzymanie specjalnego urzędnictwa badawczego w jednostce naukowej, a w zakresie infrastruktury informatycznej nauki - również w uczelni (...) (art. 18 ust. 1 u.f.n.).

lub współfinansuje te programy ze środków finansowych przeznaczonych na naukę w rocznym planie finansowym Centrum (ART. 27 U.NCBR). Bardziej szczegółowo na temat zadań NCBR, wymienionych w art. 29 i 30 u.NCBR, była już mowa. W tym miejscu należy natomiast wskazać, że w świetle art. 33 u.NCBR, w związku z realizacją ww. zadań, za pośrednictwem Centrum może być udzielana pomoc publiczna oraz pomoc de minimis. Przeznaczenie pomocy, rodzaje kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą, sposób kumulowania pomocy oraz maksymalne wielkości pomocy z uwzględnieniem celów polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa określa szczegółowo Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 października 2010 roku w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (DZ.U. Z 2010 R. NR 215, POZ. 1411 ZE ZM.).

Zgodnie z § 2 powołanego programu pomocowego, pomoc publiczna jest udzielana za pośrednictwem Centrum na: **1)** badania podstawowe, badania przemysłowe i prace rozwojowe, określone w art. 30 Rozp. 800/2008⁹⁾; **2)** techniczne studia wykonalności określone w art. 32 Rozp. 800/2008¹⁰⁾; **3)** pomoc dla młodych innowacyjnych przedsiębiorców określoną w art. 35 Rozp. 800/2008; **4)** usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji, określone w art. 36 Rozp. 800/2008; **5)** pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorców, określoną w art. 33 Rozp. 800/2008; **6)** pomoc na pokrycie kosztów tymczasowego zatrudnienia wysoko wykwalifikowanego personelu określoną w art. 37 Rozp. 800/2008.

Natomiast pomoc de minimis jest udzielana za pośrednictwem Centrum, zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 roku w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (DZ. URZ. UE L 379 Z 28.12.2006), na wsparcie komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych form ich transferu do gospodarki.

Pomoc publiczna i pomoc de minimis jest przekazywana za pośrednictwem NCBR, po przeprowadzeniu konkursu (otwartego naboru wniosków, art. 35 i nast. u. NCBR), na podstawie umowy o wykonanie i finansowanie projektu (§ 4 rozporządzenia). Co istotne, o ww. pomoc ze środków publicznych mogą ubiegać się przedsiębiorcy w rozumieniu powołanej już definicji, zawartej w Załączniku 1 do Rozporządzenia 800/2008, za wyjątkiem:

1. W przypadku pomocy publicznej:
 - a. przedsiębiorców zobowiązanych w drodze decyzji Komisji Europejskiej do zwrotu kwoty równoważności otrzymanej pomocy publicznej na podstawie art. 25 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (DZ. U. Z 2007 R. NR 59, POZ. 404 ZE ZM.),

- 9) „Badania podstawowe” oznaczają prace eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie praktyczne (pkt 2). „Badania przemysłowe” oznaczają badania planowane lub badania krytyczne mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności celem opracowania nowych produktów, procesów lub usług, lub też wprowadzenia znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów lub usług. Uwzględnia się tu tworzenie elementów składowych systemów złożonych, co jest niezbędne do badań przemysłowych, szczególnie do walidacji technologii generycznych, z wyjątkiem prototypów (pkt 3). „Eksperymentalne prace rozwojowe” oznaczają zdobywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i biznesu oraz innej stosownej wiedzy i umiejętności na potrzeby planowania lub projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług. Mogą także obejmować na przykład inne czynności mające na celu definiowanie pojęciowe, planowanie oraz dokumentowanie nowych produktów, procesów lub usług. Czynności te mogą obejmować tworzenie projektów, rysunków, planów oraz innej dokumentacji pod warunkiem, że nie jest ona przeznaczona do celów komercyjnych (pkt 4).
- 10) Chodzi o techniczne studia wykonalności, mające charakter przygotowawczy wobec badań przemysłowych lub działalności z zakresu eksperymentalnych prac rozwojowych.

- b. mikro-, małego lub średniego przedsiębiorcy znajdującego się w trudnej sytuacji ekonomicznej, w rozumieniu art. 1 ust. 7 Rozporządzenia 800/2008,
 - c. dużego przedsiębiorcy znajdującemu się w trudnej sytuacji ekonomicznej, spełniającemu kryteria przedsiębiorstwa zagrożonego określone w pkt 9-11 komunikatu Komisji – Wytyczne wspólnotowe dotyczące pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (DZ. URZ. UE C 244 Z 01.10.2004, STR. 2, ZE ZM.),
2. W przypadku pomocy de minimis przedsiębiorcy znajdującemu się w trudnej sytuacji ekonomicznej, spełniającemu kryteria przedsiębiorstwa zagrożonego określone w ww. pkt 9-11 komunikatu Komisji Wytyczne wspólnotowe dotyczące pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw.

Możliwości finansowania działalności naukowej przedsiębiorców przewidziane w ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości i wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych

We wcześniejszej części artykułu była już mowa o tym, że Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości jest państwową osobą prawną, podległą ministrowi właściwemu do spraw gospodarki (ART. 1 I 2 U.PARP). PARP realizuje zadania z zakresu administracji rządowej, w szczególności w obszarze wspierania przedsiębiorców (zwłaszcza z sektora mikro-, małych i średnich), działalności innowacyjnej w rozumieniu przepisów o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, czy rozwoju potencjału adaptacyjnego przedsiębiorców (ART. 4 U.PARP). W niniejszym fragmencie rozważań należy natomiast zwrócić uwagę, że w ramach udzielania wsparcia służącego rozwojowi innowacyjności, do zadań PARP należy w szczególności: **1)** działanie na rzecz realizacji założeń polityki innowacyjnej państwa; **2)** wspieranie i promocja przedsięwzięć, w tym programów, centralnych i regionalnych w zakresie rozwoju innowacyjności; **3)** przygotowywanie i realizacja własnych programów działań wspierających działalność innowacyjną; **4)** wspomaganie organów administracji rządowej i samorządowej w zbieraniu i przetwarzaniu danych o potrzebach gospodarki narodowej w zakresie innowacyjności; **5)** wspieranie działalności instytucji otoczenia przedsiębiorstw działających na rzecz wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw i gospodarki, takich jak: instytuty badawcze, centra badawczo-rozwojowe, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości i parki technologiczne; **6)** współpraca międzynarodowa w zakresie promocji i rozwoju innowacyjności (ART. 4 UST. 4 U.PARP).

W świetle art. 6b ust. u.PARP, Agencja może w zakresie realizacji swych zadań udzielać pomocy finansowej m.in.:

1. Przedsiębiorcom, pracownikom przedsiębiorców i osobom zamierzającym podjąć działalność gospodarczą,
2. Podmiotom działającym na rzecz zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich lub potencjału adaptacyjnego przedsiębiorców (w tym m.in. przedsiębiorcom wykonującym działalność gospodarczą w zakresie szkoleń i jednostkom naukowym).

Pomoc przyznawana przez PARP może przy tym przybierać formę:

1. Bezwrotnego wsparcia finansowego,
2. Pożyczek,
3. Finansowania kosztów usług świadczonych przez usługodawców bezpłatnie lub za odpłatnością niższą od ceny rynkowej,

i jest udzielana w oparciu o umowy o charakterze cywilnoprawnym (ART. 6B PKT. 8 U.PARP). Warunki i tryb przyznania przez Agencję pomocy ze środków publicznych określają akty wykonawcze, wśród których należy wymienić:

1. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 13 września 2011 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na rozwój instrumentów inżynierii finansowej w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (DZ. U. Z2011 R. NR 210, POZ. 1255),
2. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 27 kwietnia 2009 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na rozwój ośrodków innowacyjności w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (DZ. U. Z 2009 R. NR 70, POZ. 604),
3. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dn. 1.04.2009 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na promocję gospodarczą Polski Wschodniej, stworzenie sieci współpracy centrów obsługi inwestora, tworzenie i rozwój klastrów, polityki rozwoju regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (DZ. U. Z 2009 R. NR 61, POZ. 503),
4. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 18 lutego 2009 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na wyposażenie, tworzenie zaplecza B+R oraz przygotowanie terenów inwestycyjnych w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (Dz. U. z 2009 r. Nr 34, poz. 271),
5. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 3 lutego 2009 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na tworzenie i rozwój infrastruktury turystyki kongresowej i targowej w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (DZ. U. Z 2009 R. NR 21, POZ. 117),
6. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 30 stycznia 2009 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na wspieranie ośrodków innowacyjności w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 (DZ. U. Z 2009 R. NR 21, POZ. 116),
7. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 8 października 2008 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (DZ. U. Z 2008 R. NR 187, POZ. 1152),
8. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 13 sierpnia 2008 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na wspieranie tworzenia i rozwoju gospodarki elektronicznej w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 (DZ. U. Z 2008 R. NR 153, POZ. 956),
9. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 20 czerwca 2008 roku, w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (DZ. U. Z 2008 R. NR 111, POZ. 710),
10. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 sierpnia 2004 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego - Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw (DZ. U. Z 2004 R. NR 195, POZ. 2010),
11. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 2 kwietnia 2012 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 (DZ. U. Z 2012 R. NR 438),
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 grudnia 2006 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej niezwiązanej z programami operacyjnymi (DZ. U. Z 2006 R. NR 226, POZ. 1651),

13. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 29 września 2011 roku w sprawie szczegółowych warunków udzielania poręczeń jako pomocy de minimis (Dz. U. Z 2011 R. NR 221, POZ. 1315).

Szczegółowe omówienie wszystkich wymienionych programów pomocowych znacząco wykracza poza ramy niniejszego opracowania. Można natomiast zauważyć, że powołane rozporządzenia tworzą kompleksowy oraz wielopłaszczyznowy system finansowego wsparcia dla przedsiębiorców, podejmujących aktywność w obszarze innowacji.

Możliwości finansowania działalności naukowej przedsiębiorców przewidziane w ustawie z dnia 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej

Kolejne sposoby wspierania działalności innowacyjnej przewiduje powoływana już ustawa z dnia 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej. Są nimi, udzielane za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego⁽¹¹⁾, kredyt technologiczny i premia technologiczna.

1. Kredyt technologiczny - to kredyt udzielany mikro, małemu lub średniemu przedsiębiorcy⁽¹²⁾, posiadającemu zdolność kredytową, przez bank kredytujący na realizację inwestycji technologicznej, który jest częściowo spłacany ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego w formie premii technologicznej, do wysokości i na warunkach określonych w ustawie (ART. 2 UST. 1 PKT 6 I ART. 3 UST. 1 U.W.I.). Chodzi przy tym o przedsiębiorcę w szerokim, powoływanym wcześniej rozumieniu Załącznika 1 do Rozp. 800/2008 (ART. 2 UST. 1 PKT 12 U.W.I.). Innymi słowy, przedsiębiorca może więc uzyskać wskazany rodzaj wsparcia na sfinansowanie inwestycji technologicznej, tj. inwestycji polegającej na: **a)** zakupie nowej technologii, jej wdrożeniu oraz uruchomieniu na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług albo **b)** wdrożeniu własnej nowej technologii oraz uruchomieniu na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług (ART. 2 UST. 1 PKT 4 U.W.I.). Co istotne, kredyt technologiczny podlega częściowemu umorzeniu, dzięki środkom Unii Europejskiej przekazywanym w formie premii technologicznej do banku kredytującego za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego (ART. 9 UST. 1 U.W.I.), o czym będzie jeszcze mowa. Kredytu udziela bank komercyjny, będący stroną umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Wsparcie w omawianej postaci stanowi regionalną pomoc inwestycyjną w rozumieniu art. 13 Rozp. 800/2008 oraz pomoc na usługi doradcze dla małych i średnich przedsiębiorstw w rozumieniu art. 26 Rozp. 800/2008 (ART. 3 UST. 2 U.W.I.). W konsekwencji, udzielanie kredytu technologicznego oraz premii technologicznej następuje zgodnie z przepisami powołanego aktu prawa unijnego oraz zgodnie z przepisami dotyczącymi wydatkowania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

11) Bank Gospodarstwa Krajowego jest bankiem państwowym w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), utworzony rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 30.5.1924 r. o połączeniu (fuzji) Państwowych Instytucji Kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 46, poz. 477) (Art. 2 ust. 1 Ustawy z dn. 14.03.2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 594 ze zm.). ..

12) Pułap zatrudnienia oraz pułapy finansowe określające kategorię przedsiębiorstwa:

1. Do kategorii mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw („MŚP”) należą przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników, i których roczny obrót nie przekracza 50 milionów EUR a/lub całkowity bilans roczny nie przekracza 43 milionów EUR.
2. W kategorii MŚP małe przedsiębiorstwo definiuje się jako przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 50 pracowników i którego roczny obrót lub całkowity bilans roczny nie przekracza 10 milionów EUR.
3. W kategorii MŚP mikroprzedsiębiorstwo definiuje się jako przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 10 pracowników i którego roczny obrót lub całkowity bilans roczny nie przekracza 2 milionów EUR (art. 2 Załącznika 1 do Rozp. 800/2008).

Warto podkreślić, że kredyt technologiczny nie może być udzielany: **1)** na realizację dużego projektu inwestycyjnego w rozumieniu art. 2 pkt 12 oraz art. 13 ust. 10 Rozp. 800/2008¹³; **2)** na realizację inwestycji w sektorze hutnictwa żelaza i stali, włókien syntetycznych, górnictwa węgla, budownictwa okrętowego, rybołówstwa i akwakultury; **3)** na realizację inwestycji polegającej na produkcji podstawowej produktów rolnych w rozumieniu art. 2 pkt 22 Rozp. 800/2008¹⁴; **4)** przedsiębiorstwu zagrożonemu w rozumieniu art. 1 ust. 7 Rozp. 800/2008¹⁵; **5)** beneficjentowi pomocy publicznej, w stosunku do którego Komisja Europejska wydała decyzję o obowiązku jej zwrotu¹⁶ (ART. 3 UST. 3 U.W.I.), **6)** na zakup, leasing lub wynajem środka trwałego, w którym została wdrożona nowa technologia będąca przedmiotem inwestycji technologicznej finansowanej za pomocą kredytu technologicznego (ART. 3 UST. 4 U.W.I.)¹⁷, jak również **7)** na utworzenie i funkcjonowanie sieci dystrybucyjnej oraz na inne wydatki bieżące związane z prowadzeniem działalności wywozowej (ART. 3 UST. 5 U.W.I.). Co istotne, z woli ustawodawcy, oprocentowanie kredytu technologicznego nie może być wyższe niż średnie oprocentowanie pozostałych kredytów inwestycyjnych udzielanych przez bank kredytujący, a warunki jego udzielania, jak w szczególności prowizje i opłaty, nie mogą być mniej korzystne niż warunki proponowane przy udzielaniu przez bank kredytujący innych kredytów inwestycyjnych (ART. 3 UST. 6 I 7 U.W.I.). Kredyt technologiczny może być udzielony do wysokości 75% kosztów niezbędnych do realizacji inwestycji technologicznej (wydatków kwalifikowanych). Tym samym udział własny przedsiębiorcy musi wynosić co najmniej 25% wydatków kwalifikowanych (ART. 4 UST. 1 U.W.I.).

- 13) „Duży projekt inwestycyjny” oznacza inwestycję w środki trwałe, której koszty kwalifikowalne przekraczają 50 mln Euro, według obliczeń na podstawie cen i kursów wymiany obowiązujących w dniu przyznania pomocy (art. 2 pkt 12 Rozp. 800/2008). Dla uniknięcia sytuacji, w której duży projekt inwestycyjny zostałby sztucznie podzielony na podprojekty, duży projekt inwestycyjny uznaje się za jednostkowy projekt inwestycyjny, jeśli inwestycja prowadzona jest na przestrzeni trzech lat przez tę samą firmę lub te same firmy i składają się ze środków trwałych połączonych w sposób ekonomicznie niepodzielny (art. 13 ust. 10 Rozp. 800/2008).
- 14) „Produkt rolny” oznacza: a) produkty wymienione w załączniku I do Traktatu, z wyjątkiem produktów rybołówstwa i akwakultury objętych rozporządzeniem (WE) nr 104/2000; b) produkty objęte kodami CN 4502, 4503 i 4504 (korek i artykuły z korka); c) produkty mające imitować lub zastępować mleko i przetwory mleczne, o których mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1234/2007 (Dz.U. L 299 z 16.11.2007, s. 1.) (art. 2 pkt 22 Rozp. 800/2008).
- 15) „(...) MŚP uważa się za zagrożone przedsiębiorstwo, jeżeli spełnia następujące warunki: a) w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jeżeli ponad połowa jej zarejestrowanego kapitału została utracona, w tym ponad jedna czwarta w okresie poprzedzających 12 miesięcy; lub b) w przypadku spółki, której przynajmniej niektórzy członkowie są w sposób nieograniczony odpowiedzialni za długi spółki jeżeli ponad połowa jej kapitału według sprawozdania finansowego została utracona, w tym ponad jedna czwarta w okresie poprzedzających 12 miesięcy; lub c) bez względu na rodzaj spółki, jeżeli zgodnie z prawodawstwem krajowym podlega zbiorowemu postępowaniu w sprawie niewypłacalności. (...) MŚP, które działają krócej niż trzy lata nie uważa się za zagrożone odnośnie tego okresu, chyba, że MŚP spełnia warunek określony w akapicie pierwszym lit. c) (art. 1 ust. 7 Rozp. 800/2008).
- 16) art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404 ze zm.).
- 17) Art. 2 ust. 1 pkt 16 u.w.i. w zakresie definicji środków trwałych odsyła do ustawy z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm., dalej: u.r.), zgodnie z którą „środki trwałe” to rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zalicza się do nich w szczególności: a) nieruchomości - w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego, b) maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy, c) ulepszenia w obcych środkach trwałych, d) inwentarz żywy (art. 3 ust. 1 pkt 16 u.r.). Środkami trwałymi nie są natomiast inwestycje, rozumiane jako aktywa posiadane przez jednostkę w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz są posiadane przez nią w celu osiągnięcia tych korzyści. W przypadku zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji przez inwestycje rozumie się lokaty (art. 3 ust. 1 pkt 17 u.r.).

Do wydatków kwalifikowanych zalicza się natomiast:

- a. Zakup gruntu lub prawa użytkowania wieczystego gruntu do wysokości 10% wydatków, o których mowa poniżej w pkt 2-9, pod warunkiem że:
 - przedsiębiorca przedstawi opinię rzeczoznawcy majątkowego potwierdzającą, że cena nabycia nie przekracza wartości rynkowej gruntu określonej na dzień nabycia,
 - w okresie 7 lat poprzedzających datę nabycia gruntu jego zakup nie był współfinansowany ze środków wspólnotowych ani z krajowych środków pomocy publicznej lub pomocy de minimis;
- b. Zakup budynku, budowli lub ich części, pod warunkiem że:
 - przedsiębiorca przedstawi opinię rzeczoznawcy majątkowego potwierdzającą, że cena nabycia nie przekracza wartości rynkowej nieruchomości określonej na dzień nabycia,
 - przedsiębiorca przedstawi opinię rzeczoznawcy budowlanego potwierdzającą, że nieruchomość może być używana w określonym celu, zgodnym z celami projektu objętego wsparciem lub określającą zakres niezbędnych zmian lub ulepszeń,
 - w okresie 7 lat poprzedzających datę nabycia nieruchomości jej zakup nie był współfinansowany ze środków wspólnotowych ani z krajowych środków pomocy publicznej lub pomocy de minimis,
 - nieruchomość będzie używana wyłącznie do celów inwestycji technologicznej;
- c. Zakup lub wytworzenie środków trwałych innych niż określone w pkt 1 i 2, z wyłączeniem środków transportu nabywanych przez przedsiębiorcę prowadzącego działalność w sektorze transportu, pod warunkiem że:
 - cena nabycia używanych środków trwałych nie przekracza ich wartości rynkowej określonej na dzień nabycia i jest niższa od ceny podobnych nowych środków trwałych,
 - sprzedający złoży oświadczenie określające podmiot, od którego nabył środki trwałe, oraz miejsce i datę ich zakupu,
 - w okresie 7 lat poprzedzających datę nabycia środków trwałych ich zakup nie był współfinansowany ze środków wspólnotowych ani z krajowych środków pomocy publicznej lub pomocy de minimis;
- d. Zakup robót i materiałów budowlanych w celu budowy lub rozbudowy budynków, budowli lub ich części;
- e. Zakup wartości niematerialnych i prawnych w formie patentów, licencji, know-how oraz nieopatentowanej wiedzy technicznej, jeżeli wartości niematerialne i prawne spełniają łącznie następujące warunki:
 - będą wykorzystywane wyłącznie do celów inwestycji technologicznej,
 - będą podlegać amortyzacji zgodnie z odrębnymi przepisami,
 - będą nabyte od osób trzecich na warunkach rynkowych, przy czym kupujący nie sprawuje kontroli nad sprzedającym w rozumieniu art. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 roku w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (ROZPORZĄDZENIE WE W SPRAWIE KONTROLI ŁĄCZENIA PRZEDSIĘBIORSTW: DZ. URZ. WE L 24 Z 29.01.2004, STR. 1; DZ. URZ. UE POLSKIE WYDANIE SPECJALNE, ROZDZ. 8, T. 3, STR. 40), ani odwrotnie,
 - będą stanowić aktywa przedsiębiorcy, który zrealizował inwestycję technologiczną oraz będą przez niego wykorzystywane przez co najmniej 3 lata od dnia jej zakończenia;

- f. Raty spłat wartości początkowej gruntów, budynków i budowli z tytułu umowy leasingu, z wyłączeniem leasingu zwrotnego, do wysokości ich wartości początkowej z dnia zawarcia umowy leasingu, poniesione do dnia zakończenia realizacji inwestycji technologicznej, pod warunkiem że umowa leasingu będzie zawarta na okres co najmniej 3 lat od przewidywanego terminu zakończenia realizacji projektu;
- g. Raty spłat wartości początkowej środków trwałych innych niż określone w pkt 6 lub wartości niematerialnych i prawnych z tytułu umowy leasingu prowadzącej do przeniesienia własności tych środków na korzystającego, z wyłączeniem leasingu zwrotnego;
- h. Pokrycie kosztów związanych z najmem lub dzierżawą gruntów, budynków i budowli lub ich części, poniesionych do dnia zakończenia realizacji inwestycji technologicznej, pod warunkiem że umowa najmu lub dzierżawy będzie zawarta na okres co najmniej 3 lat od przewidywanego terminu zakończenia realizacji inwestycji technologicznej;
- i. Wydatki ponoszone na wykonane przez doradców zewnętrznych studia, ekspertyzy, koncepcje i projekty techniczne, niezbędne do wdrożenia nowej technologii w ramach inwestycji technologicznej.

Trzeba przy tym podkreślić, że aby środki trwałe, o których mowa powyżej, były kwalifikowalne, musi zachodzić pomiędzy nimi funkcjonalne powiązanie, a także muszą służyć do realizacji inwestycji technologicznej finansowanej kredytem technologicznym (art. 10 ust. 5, 6 i 7 u.w.i.).

2. Premia technologiczna - to kwota przyznawana przedsiębiorcy w rozumieniu Załącznika 1 do Rozp. 800/2008 ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego przez Bank Gospodarstwa Krajowego na spłatę części kapitału kredytu technologicznego, na zasadach określonych w ustawie (ART. 2 UST. 1 PKT 11 W.W.I.). Udzielenie premii technologicznej stanowi regionalną pomoc inwestycyjną w rozumieniu art. 13 Rozp. 800/2008 oraz pomoc na usługi doradcze dla małych i średnich przedsiębiorstw w rozumieniu art. 26 Rozp. 800/2008 (ART. 3 UST. 2 U.W.I.). W konsekwencji, udzielanie kredytu technologicznego oraz premii technologicznej następuje zgodnie z przepisami powołanego aktu oraz zgodnie z przepisami dotyczącymi wydatkowania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Innymi słowy, Bank Gospodarstwa Krajowego może zdecydować o spłacie części kredytu technologicznego poprzez przyznanie przedsiębiorcy premii technologicznej. Podstawą wyliczenia premii technologicznej są wydatki kwalifikowane sfinansowane kredytem. Niezależnie jednak od wartości inwestycji i kwoty zaciągniętego kredytu technologicznego, premia nie może przekroczyć 4 mln zł, jak również musi uwzględniać ograniczenia związane z limitami pomocy publicznej dla mikro, małego i średniego przedsiębiorcy, określonymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 roku w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej (DZ. U. Z 2006 R. NR 190, POZ. 1402)¹⁸.

Jeśli chodzi o procedurę ubiegania się o kredyt i premię technologiczną, w pierwszej kolejności przedsiębiorca musi złożyć do banku kredytującego wniosek o udzielenie kredytu technologicznego. Po uzyskaniu promesy lub zawarciu wstępnej umowy o kredyt technologiczny przedsiębiorca, za pośrednictwem banku kredytującego, składa do Banku Gospodarstwa Krajowego wniosek o przyznanie premii technologicznej. Po jego pozytywnym rozpatrzeniu Bank Gospodarstwa Krajowego wystawia promesę udzielenia premii, na podstawie której przedsiębiorca zawiera z bankiem kredytującym umowę kredytową. Po otrzymaniu od banku kredytującego informacji o zawarciu umowy kredytowej

¹⁸) Maksymalna intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej na obszarze Województwa Łódzkiego wynosi 70% kosztów kwalifikowanych dla mikro i małego przedsiębiorcy oraz 60% dla średniego przedsiębiorcy.

lub kopii tej umowy, BGK zawiera z przedsiębiorcą umowę o wypłatę premii technologicznej (umowę o dofinansowanie). Należy pamiętać, że BGK rozpatruje wnioski o przyznanie premii technologicznej (wnioski o dofinansowanie) według kolejności wpływu oraz do momentu wyczerpania środków finansowych przewidzianych na wypłatę premii technologicznych, określonych w planie finansowym Funduszu Kredytu Technologicznego.

3. Najogólniej ujmując, ocena wniosku przedsiębiorcy o udzielenie kredytu technologicznego polega na weryfikacji czy posiada on status MŚP, wystarczającą do uzyskania kredytu inwestycyjnego na warunkach komercyjnych zdolność kredytową oraz udokumentowany wkład własny w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowanych.

Przesłankami przyznania premii technologicznej są natomiast:

- a. Uzyskanie promesy lub zawarcie wstępnej umowy kredytu technologicznego z bankiem kredytującym,
- b. Zgodność przedmiotu inwestycji z ustawą,
- c. Prawdliwość i zgodność opinii o nowej technologii z ustawą,
- d. Spełnienie kryteriów nowej technologii zawartych w ustawie,
- e. Zgodność projektu z politykami horyzontalnymi UE w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz równych szans,
- f. Nierozpoczęcie realizacji inwestycji przed wydaniem przez BGK promesy premii technologicznej.

Na zakończenie tej części rozważań podkreślimy, że możliwość skorzystania z opisanych instrumentów wsparcia jest ograniczona w czasie. Mianowicie Bank Gospodarstwa Krajowego może przyznawać promesy premii technologicznej do dnia 15 września 2013 roku, a wypłacać premie technologiczne do dnia 31 grudnia 2015 roku. Bank kredytujący może natomiast zawierać umowy o udzielenie kredytu technologicznego do dnia 31 października 2013 roku (art. 3 13 u.w.i.).

Możliwości finansowania działalności naukowej przedsiębiorców przewidziane w ustawie z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych i wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych

Jak autorka sygnalizowała we wcześniejszej części pracy, SSE jest wyodrębnionym obszarem kraju, przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach. Mianowicie, przedsiębiorcy, którzy uzyskali zezwolenie na działalność w strefie przysługuje pomoc publiczna w formie zwolnienia podatkowego, a dodatkowo także możliwość rozpoczęcia działalności na specjalnie przygotowanym, uzbrojonym terenie.

W Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 roku w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych (DZ. U. Z 2008 NR 232, POZ. 1548 ZE ZM.), uwzględniając konieczność zapewnienia zgodności udzielonej pomocy z prawem Unii Europejskiej, określono m.in.: **1)** przedmioty działalności gospodarczej, na które nie będzie wydawane zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie strefy; **2)** maksymalną wielkość pomocy publicznej, którą można udzielić przedsiębiorcy prowadzącemu działalność gospodarczą na terenie strefy na podstawie zezwolenia; **3)** warunki udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcy prowadzącemu działalność gospodarczą na terenie strefy; **4)** warunki uznawania wydatków za wydatki poniesione na inwestycję na terenie strefy, a także ich minimalną wysokość; **5)** koszty inwestycji uwzględniane przy obliczaniu wielkości pomocy publicznej dla przedsiębiorców, którzy uzyskali zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie Strefy, po dniu 31 grudnia 2000 roku; **6)** sposób dyskонтowania kosztów inwestycji i wielkości pomocy publicznej na dzień uzyskania ww. zezwolenia (ART. 4 UST. 4 U.SSE).

Najogólniej ujmując, na obszarze strefy przedsiębiorca może wykonywać każdy rodzaj działalności, za wyjątkiem działalności enumeratywnie wymienionych w § 2 rozporządzenia¹⁹. Pomoc publiczna jest udzielana przedsiębiorcy w formie zwolnień podatkowych na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 34 ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. Z 2011 R. NR 74, POZ. 397 ZE ZM., dalej: u.d.op.) albo na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 63a ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. Z 2012 R., POZ. 361 ZE ZM., dalej: u.d.of.) i stanowi pomoc regionalną z tytułu: 1) kosztów nowej inwestycji²⁰; 2) tworzenia nowych miejsc

- 19) Zezwolenie nie jest wydawane na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie 1) wytwarzania materiałów wybuchowych, wyrobów tytoniowych, przetwarzania paliw silnikowych, a także wyrobu, rozlewu i przetwarzania napojów alkoholowych oraz spirytusu przeznaczonego na cele inne niż produkcja biokomponentów; 2) prowadzenia ośrodków gier, o których mowa w ustawie z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540); 3) usług instalowania, napraw, konserwacji i remontu maszyn i urządzeń wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy; 4) usług związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków; osadów ze ścieków kanalizacyjnych, określonych w sekcji E w dziale 37 Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ustanowionej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz. U. Nr 207, poz. 1293 i Nr 220, poz. 1435 oraz z 2009 r. Nr 33, poz. 256 i Nr 222, poz. 1753); 5) usług związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysku surowców wtórnych, określonych w sekcji E w dziale 38 PKWiU, z wyjątkiem: a) odpadów innych niż niebezpieczne nadających się do recyklingu określonych w kategorii 38.11.5, b) odpadów niebezpiecznych określonych w pozycjach: 38.12.22.0, 38.12.24.0, 38.12.25.0 oraz w podkategorii 38.12.27, c) odpadów rozpuszczalników organicznych określonych w kategorii 38.21.3, d) usług w zakresie odzysku surowców; surowców wtórnych określonych w grupie 38.3; 6) usług związanych z rekultywacją i pozostałych usług związanych z gospodarką odpadami, określonych w sekcji E w dziale 39 PKWiU; 7) obiektów budowlanych i robót budowlanych, określonych w sekcji F PKWiU; 8) handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz usług związanych z zakwaterowaniem i usług gastronomicznych, określonych w sekcjach G i I PKWiU; 9) usług holowania w transporcie drogowym, określonych w sekcji H w podkategorii 52.21.25 PKWiU; 10) usług licencyjnych w zakresie informacji i komunikacji, określonych w sekcji J PKWiU, związanych z: a) nabywaniem praw do książek, broszur, ulotek, map określonych w kategorii 58.11.6, b) nabywaniem praw do korzystania z wykazów i list, w szczególności adresowych, telefonicznych określonych w kategorii 58.12.3, c) nabywaniem praw do czasopism i pozostałych periodyków określonych w kategorii 58.14.4, d) nabywaniem praw do pozostałych wyrobów drukowanych określonych w kategorii 58.19.3, e) nabywaniem praw do korzystania z gier komputerowych określonych w kategorii 58.21.4, f) nabywaniem praw do korzystania z programów komputerowych określonych w kategorii 58.29.5; 11) usług w zakresie informacji i komunikacji, określonych w sekcji J PKWiU, związanych z: a) produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych, określonych w dziale 59, z wyjątkiem usług związanych z wydawaniem nagrań dźwiękowych i muzycznych określonych w kategorii 59.20.3, b) nadawaniem programów ogólnodostępnych i abonamentowych określonych w dziale 60, c) pozostałych usług w zakresie informacji określonych w grupie 63.9; 12) usług finansowych i ubezpieczeniowych oraz usług związanych z obsługą rynku nieruchomości, określonych w sekcjach K i L PKWiU; 13) usług profesjonalnych, naukowych i technicznych, określonych w sekcji M PKWiU, z wyjątkiem: a) usług w zakresie audytu finansowego określonych w kategorii 69.20.1, b) usług rachunkowo-księgowych określonych w kategorii 69.20.2, c) usług w zakresie badań i analiz technicznych określonych w grupie 71.2, d) usług w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych określonych w dziale 72; 14) usług administrowania i usług wspierających, określonych w sekcji N PKWiU, z wyjątkiem usług centrów telefonicznych (call center) określonych w grupie 82.2; 15) usług administracji publicznej i obrony narodowej; usług w zakresie obowiązkowych zabezpieczeń społecznych oraz edukacji, usług w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, usług kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i rekreacyjnych, określonych w sekcjach O-R PKWiU; 16) pozostałych usług określonych w sekcji S PKWiU, z wyjątkiem usług naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego określonych w grupie 95.1 PKWiU; 17) usług gospodarstw domowych i usług świadczonych przez organizacje i zespoły eksterytorialne, określonych w sekcjach T i U PKWiU; 18) działalności gospodarczej, na której prowadzenie jest wymagane posiadanie koncesji, zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, ze zm.). Zezwolenia nie udziela się również w przypadkach określonych w art. 1 ust. 2-6 Rozp. 800/2008.
- 20) Wielkość pomocy jest liczona jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru i kosztów inwestycji kwalifikujących się do objęcia pomocą, określonych w § 6 rozporządzenia.

pracy²¹ (§ 3 UST. 1 ROZPORZĄDZENIA). Warunkiem udzielenia pomocy z tytułu nowej inwestycji jest udział środków własnych przedsiębiorcy (tj. środków, które nie pochodzą z udzielonej mu pomocy), wynoszących co najmniej 25% całkowitych kosztów kwalifikowanych inwestycji. Przez nową inwestycję należy rozumieć: **1)** inwestycję w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, polegającą na utworzeniu nowego lub rozbudowie istniejącego przedsiębiorstwa, dywersyfikacji produkcji przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów bądź na zasadniczej zmianie dotyczącej całościowego procesu produkcyjnego istniejącego przedsiębiorstwa; **2)** nabycie przedsiębiorstwa, które jest w likwidacji albo bez owego nabycia zostałoby zlikwidowane²². Nie jest natomiast dopuszczalna pomoc przeznaczona na inwestycje odtworzeniowe (§ 3 ROZPORZĄDZENIA). Warto zaznaczyć, iż zwolnienie od podatku dochodowego z tytułu kosztów nowej inwestycji przysługuje przedsiębiorcy, począwszy od miesiąca, w którym poniósł wydatki inwestycyjne, w okresie od dnia uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w obrębie SSE, aż do wyczerpania dopuszczalnej pomocy regionalnej. W przypadku przedsiębiorcy, którego przedsiębiorstwo lub jego zorganizowaną część objęto granicami strefy w związku z realizacją nowej inwestycji, omawiane zwolnienia przysługują od miesiąca następującego po miesiącu, w którym przedsiębiorca (zgodnie z zezwoleniem) poniósł wydatki inwestycyjne i osiągnął zakładany poziom zatrudnienia, w okresie od dnia uzyskania zezwolenia, aż do wyczerpania dopuszczalnej pomocy regionalnej. Warunkiem korzystania ze zwolnienia od podatku dochodowego, o którym mowa powyżej, jest: **1)** utrzymanie własności składników majątku, z którymi były związane wydatki inwestycyjne przez tzw. okres trwałości, wynoszący co do zasady 5 lat od dnia wprowadzenia do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym (USTAWA Z DNIA 26 LIPCA 1991 ROKU O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH: DZ. U. Z 2012 R., POZ. 361 ZE ZM.; USTAWA Z DNIA 15 LUTEGO 1992 ROKU O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB PRAWNYCH: DZ. U. Z 2011 R. NR 74, POZ. 397 ZE ZM.), a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców 3 lata²³; **2)** utrzymanie inwestycji w regionie, w którym udzielono pomocy, przez okres nie krótszy niż 5 lat od momentu, gdy cała inwestycja zostanie zakończona, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców przez okres nie krótszy niż 3 lata (§ 5). Wydatkami kwalifikującymi się do objęcia pomocą są koszty inwestycji, pomniejszone o naliczony podatek od towarów i usług oraz o podatek akcyzowy, jeżeli możliwość ich odliczeń wynika z odrębnych przepisów, poniesione na terenie strefy w trakcie obowiązywania zezwolenia, będące: **1)** ceną nabycia gruntów lub prawa ich użytkowania wieczystego; **2)** ceną nabycia albo kosztem wytworzenia we własnym zakresie środków trwałych²⁴, pod warunkiem zaliczenia ich, zgodnie z odrębnymi przepisami, do składników majątku podatnika; **3)** kosztem rozbudowy lub modernizacji istniejących środków trwałych; **4)** ceną nabycia wartości niematerialnych i prawnych²⁵ związanych z transferem technologii przez nabycie praw patentowych, licencji,

21) Wielkość pomocy jest liczona jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru i dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników, obejmujących koszty płacy brutto tych pracowników, powiększone o składki obowiązkowe, takie jak składki na ubezpieczenie społeczne, ponoszone przez przedsiębiorcę od dnia zatrudnienia tych pracowników.

22) Warunkiem koniecznym jest, by takie przedsiębiorstwo zostało nabyte przez przedsiębiorcę samodzielnego w rozumieniu załącznika 1 do Rozp. 800/2008, tj. niepozostającego w układzie partnerstwa lub powiązań kapitałowych i osobowych.

23) Nie wyklucza to jednak wymiany przestarzałych instalacji lub sprzętu w związku z szybkim rozwojem technologicznym.

24) Środki trwałe, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zakupione przez przedsiębiorcę innego niż mały i średni, mają być nowe (§ 6 ust. 7 rozporządzenia). W przypadku gdy przed zakupem przedsiębiorstwa, w stosunku do jego składników udzielono już pomocy publicznej, cena zakupu tych składników nie zalicza się do kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą (§ 6 ust. 6 rozporządzenia). W przypadku przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą w sektorze transportu wydatki na zakup środków transportu nie kwalifikują się do objęcia pomocą (§ 6 ust. 5 rozporządzenia).

25) Wartości niematerialne i prawne powinny spełniać łącznie następujące warunki: 1) będą wykorzystane przez przedsiębiorcę otrzymującego pomoc regionalną wyłącznie w przedsiębiorstwie, na rzecz którego przedsiębiorca otrzymuje wsparcie oraz będą ujęte w aktywach tego przedsiębiorstwa i pozostaną w nim przez okres co najmniej 5 lat, a w przypadku (cd str. następna)

know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej; 5) kosztem związanym z najmem lub dzierżawą gruntów, budynków i budowli - pod warunkiem że okres najmu lub dzierżawy trwa co najmniej 5 lat, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców - co najmniej 3 lata, licząc od przewidywanego terminu zakończenia nowej inwestycji; 6) ceną nabycia aktywów innych niż grunty, budynki i budowle objęte najmem lub dzierżawą, w przypadku gdy najem lub dzierżawa ma postać leasingu finansowego oraz obejmuje zobowiązanie do nabycia aktywów z dniem upływu okresu najmu lub dzierżawy (§ 6 UST. 1 ROZPORZĄDZENIA). Minimalna wysokość kosztów inwestycyjnych, wynosi przy tym 100 tys. euro według kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski z dnia udzielenia zezwolenia (§ 6 UST. 8 ROZPORZĄDZENIA).

Utworzenie nowych miejsc pracy oznacza natomiast przyrost netto miejsc pracy w danym przedsiębiorstwie w związku z realizacją nowej inwestycji w stosunku do średniego zatrudnienia w okresie 12 miesięcy przed dniem uzyskania zezwolenia. Nowo zatrudnionymi pracownikami są pracownicy zatrudnieni po dniu uzyskania zezwolenia, w związku z realizacją nowej inwestycji, jednak nie później niż w okresie 3 lat od zakończenia inwestycji. Każde miejsce pracy ma być przy tym utrzymane przez okres co najmniej 5 lat, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców przez okres co najmniej 3 lat, licząc od dnia ich utworzenia. Liczba pracowników oznacza pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie jednego roku wraz z pracownikami zatrudnionymi w niepełnym wymiarze czasu pracy oraz pracownikami sezonowymi, w przeliczeniu na etaty w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 3 ROZPORZĄDZENIA). Zwolnienie od podatku dochodowego z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy przysługuje począwszy od miesiąca, w którym przedsiębiorca rozpoczął ponoszenie kosztów pracy, aż do wyczerpania dopuszczalnej pomocy regionalnej.

Pomoc przeznaczona na nowe inwestycje może być udzielana wraz z pomocą na tworzenie nowych miejsc pracy, pod warunkiem że łącznie wielkość tych pomocy nie przekracza maksymalnej wielkości pomocy, określonej w § 4 rozporządzenia. Maksymalna intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej, liczona jako stosunek ekwiwalentu dotacji brutto do kosztów kwalifikujących się do objęcia tą pomocą, wynosi na obszarze województwa łódzkiego 70% w przypadku mikro i małych przedsiębiorstw, 60% w przypadku średnich przedsiębiorstw oraz 50% w przypadku przedsiębiorcy prowadzącego działalność w sektorze transportu. Omawiana pomoc może być udzielana łącznie z inną pomocą na nowe inwestycje lub tworzenie nowych miejsc pracy, bez względu na jej źródło i formę, o ile nie doprowadzi to do przekroczenia dopuszczalnej intensywności pomocy, o której mowa powyżej.

Przypomnijmy przy tym raz jeszcze, że zwolnienia podatkowe, o których mowa, przysługują wyłącznie z tytułu działalności prowadzonej na terenie strefy, tj. obejmują tylko dochody uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie SSE. Jeśli zatem przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą również poza obszarem strefy, skorzystanie ze zwolnienia wymaga organizacyjnego wydzielenia działalności prowadzonej na terenie strefy. W takiej sytuacji wielkość zwolnienia określa się w oparciu o dane wydzielonej części przedsiębiorstwa prowadzącej działalność wyłącznie na terenie strefy (§ 5 UST. 5 ROZPORZĄDZENIA). Warto także podkreślić, że w przypadku cofnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności w SSE, podatnik automatycznie utraci także prawo do opisanego zwolnienia, w konsekwencji czego będzie zobowiązany do zapłaty podatku za cały okres korzystania ze zwolnienia podatkowego (ART. 17 UST. 5 U.D.OF. I ART. 21 UST. 5B U.D.OP.)²⁷.

25) cd - przedsiębiorcy małego lub średniego przez okres co najmniej 3 lat; 2) będą nabyte od osoby trzeciej na warunkach nieodbiegających od normalnych praktyk inwestycyjnych; 3) będą podlegać amortyzacji zgodnie z przepisami o podatku dochodowym (§ 6 ust. 3 rozporządzenia).

26) Dopuszczalną wielkość pomocy określa się jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy i wyższej kwoty kosztów: nowej inwestycji lub dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników.

27) Zgodnie z art. 17 ust 1 pkt. 34) u.d.of. wolne od podatku są dochody, uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej w oparciu o zezwolenia, o którym mowa w art. 16 ust 1 u.SSE, przy czym wielkość (cd str. następną)

Podsumowanie i wnioski

Jak można zauważyć, opisane rozwiązania obrazują możliwości finansowania szeroko rozumianej nauki ze środków publicznych, w tym unijnych. W ocenie autorki nie powinno ulegać wątpliwości, że w prawodawstwie polskim przewidziano liczne mechanizmy wsparcia dla przedsiębiorców zainteresowanych prowadzeniem prac B+R, czy też wdrażaniem innowacyjnych rozwiązań w obrębie swych przedsiębiorstw. Naturalnie szereg obaw mogą budzić niekiedy długie i skomplikowane procedury pozyskiwania tego rodzaju wsparcia. W tej sytuacji skuteczność omówionych rozwiązań w dużej mierze będzie zależała m.in. od interpretacji i praktyki stosowania omówionych rozwiązań przez podmioty wdrażające poszczególne formy wsparcia. Koniecznym wydaje się znalezienie właściwej, rozsądnej równowagi między ochroną finansów publicznych²⁸ a nadmiernym i nieproporcjonalnym formalizmem, rodzącym biurokrację. Należy przy tym pamiętać, że ideą udzielania szeroko rozumianej pomocy ze środków publicznych jest uzyskiwanie celów rozwojowych. Tworzenie ciasnych form administracyjnych wypacza koncepcję wspierania innowacyjnych i ryzykownych przedsięwzięć prorozwojowych na rzecz bezpiecznych, jednak mało efektywnych działań.

W przededniu końca bieżącej perspektywy finansowej (na lata 2007-2013) coraz częściej należy zadawać sobie ponadto pytanie o przyszłe źródła finansowania nauki. W tym kontekście istotną rolę powinny odegrać działania inicjujące systematyczne zwiększanie środków przeznaczanych na naukę z „sektora biznesu”. Co istotne, powyższa teza jest podnoszona przez Komisję Europejską. Mianowicie, zgodnie z założeniami Programu Europa 2020 udział przedsiębiorców w finansowaniu nauki do 2020 roku powinien sukcesywnie się zwiększać. Zwrócić także uwagę, iż jednym z priorytetów Strategii Europy 2020 jest rozwój inteligentny wyrażający się w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji. W ocenie Komisji Europejskiej istotne są „... inwestycje w działalność B+R i innowację, w edukację oraz w technologie umożliwiające efektywne korzystanie z zasobów wplyną korzystnie zarówno na tradycyjne sektory

- 27) cd - pomocy publicznej udzielanej w formie tego zwolnienia nie może przekroczyć wielkości pomocy publicznej dla przedsiębiorcy, dopuszczalnej dla obszarów kwalifikujących się do uzyskania pomocy w największej wysokości, zgodnie z odrębnymi przepisami. Zwolnienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 34, przysługuje podatnikowi wyłącznie z tytułu dochodów uzyskanych z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie strefy (ust. 4). W razie cofnięcia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 34, podatnik traci prawo do zwolnienia i jest obowiązany do zapłaty podatku za cały okres korzystania ze zwolnienia podatkowego (ust. 5). W razie wystąpienia okoliczności, o których mowa w ust. 5, podatnik jest obowiązany do zwiększenia podstawy opodatkowania o kwotę dochodu, w odniesieniu do którego utracił prawo do zwolnienia, a w razie poniesienia straty do jej zmniejszenia o tę kwotę - w rozliczeniu zaliczki za wybrany okres wpłaty zaliczek, o którym mowa w art. 25, w którym utracił to prawo, a gdy utrata prawa nastąpi w ostatnim okresie wpłaty zaliczek danego roku podatkowego - w zeznaniu rocznym (ust. 6). Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 63a) wolne od podatku są dochody podatników uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 16 ust 1 u.SSE, przy czym wielkość pomocy publicznej udzielanej w formie niniejszego zwolnienia nie może być większa od pomocy publicznej dla przedsiębiorcy, dopuszczalnej dla obszarów kwalifikujących się do uzyskania pomocy w największej wysokości, zgodnie z odrębnymi przepisami. Zwolnienie, o którym mowa, przysługuje podatnikowi wyłącznie z tytułu dochodów uzyskanych z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie strefy (ust. 5a). W razie cofnięcia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1pkt 63a, podatnik traci prawo do zwolnienia i jest obowiązany do zapłaty podatku za cały okres korzystania ze zwolnienia podatkowego (ust. 5b). W razie wystąpienia okoliczności, o których mowa w ust. 5b, podatnik jest obowiązany do zwiększenia podstawy opodatkowania o kwotę dochodu, w odniesieniu do którego utracił prawo do zwolnienia, a w razie poniesienia straty do jej zmniejszenia o tę kwotę - w rozliczeniu zaliczki za wybrany okres wpłaty zaliczek, o którym mowa w art. 44, w którym utracił to prawo, a gdy utrata prawa nastąpi w ostatnim okresie wpłaty zaliczek danego roku podatkowego - w zeznaniu rocznym (ust. 5c). Obowiązek taki wynika zwłaszcza z zasad gospodarowania środkami publicznymi, wyrażonymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 ze zm.).
- 28) Obowiązek taki wynika zwłaszcza z zasad gospodarowania środkami publicznymi, wyrażonymi w ustawie z dnia 27.08.2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 ze zm.).

gospodarki i obszary wiejskie, jak i na gospodarki oparte na usługach, w których cenią się wysokie kwalifikacje”. Należy zatem propagować inteligentny rozwój, który w przypadku gospodarki oznacza położenie nacisku na wiedzę i innowacje. Zdaniem Komisji Europejskiej „... inteligentny rozwój oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji jako sił napędowych przyszłego rozwoju Unii Europejskiej. Wymaga to podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także zadbania o to, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które przyczyniałyby się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w Europie i na świecie”. Komisja Europejska zwraca ponadto uwagę, iż wydatki na działalność badawczo-rozwojową w Europie są niższe niż np. w USA i Japonii, co wynika z niższego poziomu inwestycji sektora prywatnego we wskazanych obszarach. Sygnalizowana różnica w stosunku do USA ma swe źródło także w mniejszej liczbie europejskich przedsiębiorców funkcjonujących w branży zaawansowanych technologii.

Mając na uwadze przedstawione względy, w ocenie Komisji, koniecznym do wykonania zadaniem Europy jest refleksja nad wpływem i strukturą wydatków na badania oraz poprawa warunków prywatnej działalności badawczo-rozwojowej w obszarze UE. W ocenie Komisji działania zmierzające do uwolnienia europejskiego potencjału innowacyjnego powinny odbywać się na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym. Konsekwentnie, na poziomie Unii Europejskiej, Komisja podejmuje się:

1. „Nieustająco wzmacniać rolę instrumentów UE mających wspierać innowacje (np. funduszy strukturalnych, funduszy rozwoju obszarów wiejskich, badawczo-rozwojowych programów ramowych, programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP), planu EPSTE) między innymi poprzez ściślejszą współpracę z EBI i sprawniejsze procedury administracyjne w celu ułatwienia dostępu do funduszy, szczególnie dla podmiotów z sektora MŚP,
2. Wprowadzenia innowacyjnych mechanizmów, zachęcających do inwestowania, związanych z rynkiem uprawnień do emisji dwutlenku węgla, szczególnie dla podmiotów szybko rozwijających się,
3. Wspierać partnerstwa w obszarze wiedzy i umacniać powiązania między światem nauki, biznesu, badań i innowacji, między innymi z wykorzystaniem Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii, oraz wspierać przedsiębiorczość, pomagając młodym innowacyjnym przedsiębiorstwom.”

Na poziomie krajowym koniecznym jest natomiast:

1. Zreformowanie krajowych (i regionalnych) systemów prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, aby sprzyjały one rozwijaniu doskonałości i inteligentnej specjalizacji, zacieśnianiu współpracy między uczelniami, społecznością badawczą i biznesem, realizowaniu wspólnego planowania, a także poprawiały współpracę w obszarach, gdzie UE może zaoferować wartość dodaną, i odpowiednie dostosowanie krajowych procedur finansowania, tak aby zapewniły rozprzestrzenianie się technologii na całe terytorium UE,
2. Zapewnianie odpowiedniej liczby absolwentów nauk ścisłych, wydziałów matematycznych i inżynierskich oraz wprowadzanie do programów szkolnych elementów kreatywności, innowacji i przedsiębiorczości,
3. Promowanie wydatków na wiedzę, między innymi poprzez wprowadzenie ulg podatkowych. (KOMUNIKAT KOMISJI EUROPA 2020 STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU 2010).

W konkluzji zasadnie można przyjąć, że przytoczone poglądy Komisji Europejskiej wskazują kierunki, w których podążać będzie zreformowana Europa.

3.4. „BODŹCE” FINANSOWE NA GRUNCIE DANIN PUBLICZNO-PRAWNYCH DLA PRZEDSIĘBIORCÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ B+R

Ułatwienia fiskalne sprzyjają pobudzeniu rozmaitego rodzaju aktywności gospodarczej, również działalność B+R. Okoliczność ta została podniesiona i szczegółowo umotywowana także przez prawodawcę unijnego m.in. w Komunikacie Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego oraz Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dnia 22 listopada 2006 roku w kierunku bardziej skutecznego stosowania zachęt podatkowych na rzecz badań i rozwoju ({SEK(2006)1515}/* COM/2006/0728 KOŃCOWY */).

Powracając na grunt prawa krajowego, w pierwszej kolejności, jako rozwiązanie korzystne ze wskazanej perspektywy, należy powołać ustawę z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych (DZ. U. Z 2010 R. NR 95, POZ. 613 ZE ZM.). Mianowicie, zgodnie z art. 7 ust. 2 powołanego aktu normatywnego, od podatku od nieruchomości zwalnia się m.in.:

1. Instytuty naukowe i pomocnicze jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk, w odniesieniu do nieruchomości lub ich części, które są niezbędne do realizacji zadań, o których mowa w art. 2 u.PAN. Wskazane zwolnienie nie dotyczy jednak nieruchomości zajętych na działalność gospodarczą,
2. Instytuty badawcze, z wyjątkiem nieruchomości zajętych na działalność gospodarczą,
3. Przedsiębiorców o statusie centrum badawczo-rozwojowego uzyskanym na zasadach określonych w przepisach o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, w odniesieniu do przedmiotów opodatkowania zajętych na cele prowadzonych badań i prac rozwojowych. Zwolnienie dotyczące przedsiębiorców stanowi pomoc de minimis, o której mowa w Rozp. 800/2008 (ART. 7 UST. 6A U.P.L.).

Ponadto rada gminy, w drodze uchwały, może wprowadzić inne zwolnienia przedmiotowe niż te, o których mowa powyżej (ART. 7 UST. 3 U.P.L.).

Była już także mowa o zwolnieniach podatkowych z tytułu prowadzenia przez przedsiębiorców działalności gospodarczej na obszarze specjalnych stref ekonomicznych. W tym miejscu przypomnijmy jedynie, że dochody uzyskane z tytułu takiej działalności są zwolnione z podatku dochodowego (ART. 17 UST. 1 PKT 34 U.D.OF. I ART. 21 UST. 1 PKT 63A U.D.OP.).

Tymczasem w pozostałych ustawach podatkowych, wśród których należy wymienić m.in. ustawę z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług (tekst jednolity: DZ. U. 2011 R. NR 177 POZ. 1054), ustawę z dnia 6 grudnia 2008 roku o podatku akcyzowym (tekst jednolity: DZ. U. 2011 R. NR 108 POZ. 626), ustawę z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity: DZ. U. 2011 R. NR 74 POZ. 397), ustawę z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity: DZ. U. 2012 R. POZ. 361), czy ustawę z dnia 9 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jednolity: DZ. U. 2010 R. NR 101 POZ. 649), brak mechanizmów realnie wspierających działalność badawczo-rozwojową przedsiębiorców.

ZAGADNIENIE KLASTROWE

W aktualnie obowiązującym materiale normatywnym brak jednolitej, ogólnej definicji legalnej „klastra”²⁹. W Polsce realizowanych jest wiele inicjatyw oraz przedsięwzięć odwołujących się do koncepcji oraz pojęcia „klastra”. Geneza, cele

29) Definicję klastra, dla potrzeb normowanych kwestii, przewiduje np. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 1 kwietnia 2009 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na promocję gospodarczą Polski Wschodniej, stworzenie sieci współpracy centrów obsługi inwestora, tworzenie i rozwój (cd - str. następną)

działania i struktura podmiotowa tych przedsięwzięć wykazują jednak duże zróżnicowanie. Dla potrzeb dalszych rozważań, za Ministerstwem Gospodarki, można przyjąć, że klastry to elastyczna forma „... współpracy horyzontalnej między trzema grupami podmiotów: przedsiębiorstwami, jednostkami naukowo-badawczymi (instytutami badawczymi) oraz władzami publicznymi, które tworzą środowisko ułatwiające intensywne procesy interakcji i kooperacji między poszczególnymi aktorami narodowych i regionalnych systemów innowacji” (MINISTERSTWO GOSPODARKI). Zaproponowane ujęcie wskazuje na trzy podstawowe cechy tego rodzaju współpracy gospodarczej: po pierwsze na elastyczność, po drugie na charakter horyzontalny (polegający na łączeniu podmiotów działających w tym samym segmencie rynku, także konkurujących między sobą), po trzecie na związek z polityką (systemami) innowacji (innovation policy). Podsumowując można powiedzieć, że klastry są z założenia sposobem poszukiwania efektu synergii, wynikającego ze współpracy poszczególnych podmiotów wchodzących w skład tzw. potrójnej helisy (ang. triple helix), a więc przedsiębiorców, nauki i władz publicznych. Klastry to przy tym nie tylko struktury regionalne, ale także ponadregionalne i internacjonalne.

W dalszej kolejności warto zwrócić uwagę na różnicę występującą między pojęciem „klastra” i tzw. „inicjatywy klastrowej”, którą podkreśla m.in. Ministerstwo Gospodarki. Wskazuje się mianowicie, że „... inicjatywa klastrowa to mniej lub bardziej sformalizowana grupa aktorów lokalnych, dążąca do stworzenia danego klastra bądź rozwiązania istotnych problemów (klastra) już funkcjonującego. Uruchomienie inicjatywy klastrowej może być wynikiem oddolnych działań podmiotów gospodarczych zainteresowanych współpracą (tzw. podejście bottom-up) lub być wynikiem działań odgórnych podejmowanych przez władze publiczne (tzw. podejście top-down)” (MINISTERSTWO GOSPODARKI, podobnie: PARP).

Pozytywny wpływ funkcjonowania klastrów zaznacza się na gruncie konkurencyjność i innowacyjność pojedynczych przedsiębiorstw oraz całego regionu czy kraju. Z perspektywy przedsiębiorców - uczestników klastrów, korzyści to m.in.:

1. Wzrost produktywności dzięki dostępowi do wyspecjalizowanych czynników produkcji i wspólnych zasobów,

29) cd - polityki rozwoju regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (Dz.U.2009.61.503), zgodnie z którym pod pojęciem „klastra” należy „... rozumieć przestrzenną i sektorową koncentrację podmiotów działających na rzecz rozwoju gospodarczego lub podmiotów działających na rzecz innowacyjności, jednostek naukowych, o których mowa w § 1 ust. 2 pkt 3, oraz przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą na terenie jednego lub kilku sąsiednich województw Polski Wschodniej, konkurujących i współpracujących w tych samych lub pokrewnych branżach oraz powiązanych siecią współpracy” (§ 2 pkt 8), oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 grudnia 2006 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej niezwiązanej z programami operacyjnymi (Dz.U.2006.226.1651), zgodnie z którym „... przez klastry rozumie się przestrzenną i sektorową koncentrację podmiotów działających na rzecz rozwoju gospodarczego lub innowacyjności z udziałem co najmniej dziesięciu przedsiębiorców, w tym mikroprzedsiębiorców, małych lub średnich przedsiębiorców, wykonujących działalność gospodarczą na terenie jednego lub kilku sąsiednich województw, konkurujących i współpracujących w tych samych lub pokrewnych branżach oraz powiązanych rozbudowaną siecią relacji o formalnym i nieformalnym charakterze, przy czym co najmniej połowę podmiotów funkcjonujących w ramach klastra stanowią mikroprzedsiębiorcy, mali lub średni przedsiębiorcy. Podmioty wchodzące w skład klastra muszą posiadać siedzibę, w przypadku przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną - miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej . Koordynatorem klastra może być: 1) fundacja, 2) stowarzyszenie zarejestrowane, 3) spółka akcyjna, 4) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, 5) instytut badawczy, o którym mowa w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 618), 6) organizacja przedsiębiorców działająca na podstawie: a) ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979 oraz z 2003 r. Nr 137, poz. 1304), b) ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców (Dz. U. Nr35, poz. 194 oraz z 1997 r. Nr 121, poz. 769 i 770), c) ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (Dz. U. Nr 35, poz. 195, z późn. zm.) - których podstawowym przedmiotem działalności jest realizacja przedsięwzięć na rzecz przedsiębiorców oraz na rzecz współpracy przedsiębiorców z jednostkami naukowymi, szkołami wyższymi i organami administracji samorządowej” (§ 14a ust. 4 i 5).

2. Dyfuzja technologii i przepływy wiedzy wynikające z bezpośrednich kontaktów między podmiotami klastra,
3. Możliwości podejmowania wspólnych działań marketingowych, czy korzystania z pomocy biznesowej oferowanej przez koordynatorów klastra.

Z perspektywy gospodarki kraju i regionu, powstawanie i rozwój klastrów wpływa na:

1. Tworzenie kultury innowacyjności i przedsiębiorczości w regionie,
2. Wzrost stopnia specjalizacji oraz rozwój rozbudowanych sieci produkcji składających się z wyspecjalizowanych poddostawców i kooperantów,
3. Rozwój infrastruktury naukowej w regionie, a także stymulowanie przepływu wiedzy, procesów uczenia się oraz absorpcji i generowania innowacji,
4. Powstawanie w regionie nowych podmiotów gospodarczych oraz włączanie w struktury klastrów MŚP, co prowadzi do ich wyższej specjalizacji i efektywności funkcjonowania,
5. Tworzenie atrakcyjnego rynku pracy, przyciągającego wykwalifikowanych pracowników, zwiększanie atrakcyjności lokalizacyjnej dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych (MINISTERSTWO GOSPODARKI).

Jakkolwiek klastry pełnią rolę swego rodzaju katalizatora procesów innowacyjnych w regionach, powstają one często w zaawansowanych technologicznie sektorach³⁰, choć nie tylko³¹.

Istotną zaletą funkcjonowania klastrów jest wzajemna wymiana doświadczeń, intensyfikacja transferu technologii oraz przepływu wiedzy i informacji pomiędzy ośrodkami przemysłowymi i naukowymi, działającymi lokalnie, ale także w różnych krajach i regionach. Na marginesie warto odnotować, że takie zjawiska jak globalizacja, czy integracja gospodarcza ułatwiają „umiędzynarodowienie” działalności klastrów, a w konsekwencji wymianę zasobów ludzkich, wiedzy i doświadczeń.

Z przedstawionych względów klastry są obiektem zainteresowania władz publicznych różnego szczebla, co znajduje wyraz m.in. na forum OECD dotyczących koncepcji polityki rozwoju opartej o klastry (ang. cluster-based policy). Problematyka klastrów jest też elementem polityki gospodarczej Unii Europejskiej, wpisując się w priorytety Strategii Europa 2020. Jednym z wiodących dokumentów unijnych dotyczących klastrów był Komunikat Komisji Europejskiej z 2008 roku, mający na celu tworzenie efektywnych warunków dla wspierania rozwoju inicjatyw klastrowych w Europie. Celem powołanej regulacji było m.in. zwiększenie liczby klastrów na odpowiednim poziomie, podniesienia ich potencjału innowacyjnego oraz udoskonalenia międzynarodowej współpracy w dziedzinie klasteringu. Komunikat prezentował kierunki wspierania klastrów w obszarze Unii Europejskiej, w celu zapewnienia komplementarności i synergii między działaniami na rzecz budowy klastrów na światowym poziomie, podejmowanymi na szczeblach lokalnych, regionalnych, narodowych i wspólnotowym.

30) Np. Wielkopolski Klaster Zaawansowanych Technik Automatyzacji ELPROTECH, Klaster Multimediów i Systemów Informatycznych w Nowym Sączu lub najczęściej występujące w Polsce klastry technologii informatycznych (m.in. w województwach: mazowieckim, podkarpackim, pomorskim lub zachodniopomorskim). Przykładem klastra wysokich technologii w Polsce jest Dolina Lotnicza w województwie podkarpackim (jednym z najsłabiej rozwiniętych regionów w UE), w którym występuje silna koncentracja zakładów przemysłu lotniczego, ośrodków szkolenia pilotów oraz specjalizujących się w tych dziedzinach uczelni wyższych i instytucji badawczo-rozwojowych (<http://www.mg.gov.pl/node/11784>).

31) Przykładem klastrów działających w sektorach tradycyjnych mogą być, np. Wielkopolski Klaster Meblarski, Klaster Budowlany w regionie świętokrzyskim, Dolina Ekologicznej Żywności w Lublinie, Kocioł Pleszewski klaster branży kotlarskiej w Wielkopolsce Klaster Budownictwo - Polska Centralna, Dolnośląski Klaster Surowcowy, Podlaski Klaster Obróbki Metali czy Gdańska Delta Bursztynu (<http://www.mg.gov.pl/node/11784>).

Warto odnotować, że jednym z proponowanych mechanizmów osiągnięcia wskazanych założeń miało być wzajemne uczenie się instytucji odpowiedzialnych za politykę klastrową oraz wymiana dobrych praktyk, celem uzyskania efektu synergii polityki na różnych szczeblach. W Komunikacie podkreślono, że na etapie tworzenia klastrów dominująca rola powinna przypadać podmiotom prywatnym, czyli przedsiębiorcom, jako czynnikom w najwyższym stopniu zintegrowanym z gospodarką poszczególnych regionów (ang. bottom-up approach). Tym samym, rola struktur publicznych winna ograniczać się do roli pomocniczej, wyrażającej się np. w tworzeniu odpowiedniej infrastruktury instytucjonalnej w otoczeniu klastra. Warto też podnieść, że w Komunikacie wskazano na zasadność prowadzenia ewaluacji inicjatyw klastrowych, która umożliwiłaby kierowanie pomocy ze źródeł publicznych przede wszystkim do klastrów osiągających najlepsze wyniki, bowiem mają one szansę skutecznie konkurować w warunkach gospodarki globalnej. To z kolei, w założeniach, przyniesie efekt w postaci koncentracji instrumentów wsparcia na najbardziej konkurencyjnych strukturach klastrowych, co przyczyni się do racjonalizacji i większej efektywności wydatków publicznych.

Wnioski i postulaty

W konkluzji tej części rozważań można zauważyć, że opisane korzyści klasteringu zarówno dla uczestników, jak i poszczególnych regionów ich działań być może predestynują klastry do roli rzeczywistych animatorów wzrostu gospodarczego. Jak można przypuszczać, przemyślana polityka klastrowa stanie się sposobem osiągania efektów synergii, wynikających ze współpracy poszczególnych podmiotów wchodzących w skład tzw. potrójnej helisy (ang. triple helix), a więc przedsiębiorcami, nauką i władzami publicznymi.

Dla pełniejszego wykorzystania potencjału struktur klastrowych być może właściwym kierunkiem byłoby ich ściślejsze powiązanie z rozwojem specjalnych stref ekonomicznych.

3.5. WNIOSKI

Z dotychczasowych wiadomości wynika, że w ostatnich latach działalność badawczo-rozwojowa polskich przedsiębiorstw stała się przedmiotem zainteresowania zarówno prawodawcy krajowego, jak i unijnego. W konsekwencji przewiduje się coraz liczniejsze mechanizmy wspierania tego rodzaju aktywności przedsiębiorców, którzy chętniej współpracują w różnych formach organizacyjno-prawnych z wykwalifikowaną kadrą pracowników naukowych oraz uczelniami, dysponującymi laboratoriami oraz odpowiednimi narzędziami badawczymi. Wciąż aktualnym problemem jest jednak bariera polskich przedsiębiorców przed podejmowaniem i wdrażaniem wyników prac B+R w postaci braku środków finansowych oraz informacji na temat dostępnych form podejmowania współpracy ze światem nauki.

Poprawie tego stanu rzeczy mogą służyć dalsze przedsięwzięcia systemowe, jak również doraźne. Mechanizmy doraźne w dalszym ciągu powinny kłaść nacisk na dotowanie wysiłków badawczych przedsiębiorstw oraz propagowanie dobrych praktyk współpracy świata nauki i biznesu. Jeśli chodzi o mechanizmy systemowe, dalsza budowa instytucjonalnego systemu wspierania aktywności B+R powinna większy nacisk kłaść: po pierwsze na mechanizm kierowania innowacji do przedsiębiorstw, po drugie, na inicjowanie pozyskiwania innowacji przez samych przedsiębiorców. W ten sposób realizowane programy badawcze w większym stopniu będą przyczyniać się do budowania wychodzących naprzeciw oczekiwaniom rynku rozwiązań praktycznych, w mniejszym natomiast stopniu będą skoncentrowane na czysto naukowych ambicjach placówek publicznych.

Z powyższego jasno wynika, że zapoczątkowana reforma szeroko rozumianej nauki powinna być kontynuowana w kierunku zbliżenia problematyki badawczej do oczekiwań i potrzeb przedsiębiorców. Realizacji tak nakreślonych zadań i celów winny służyć wzrost nakładów publicznych i prywatnych na działalność B+R w Polsce oraz opracowanie praktycznych zasad ich wykorzystania, jak również nowe zasady organizacji badań oraz wyznaczenie priorytetowych dziedzin działalności naukowej. Nasuwa się ponadto refleksja, że realne zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności polskiej gospodarki nie jest możliwe bez uruchomienia mechanizmów generujących popyt na wyniki badań użytecznych dla gospodarki. Także w tym przypadku narzędziem sprzyjającym osiągnięciu tego celu może być stworzenie system zachęt dla przedsiębiorców do inwestowania kapitału własnego, co przyczyni się do zwiększenia prywatnych nakładów na działalność badawczo-rozwojową, a także będzie wspierać współpracę różnych środowisk w zakresie działalności badawczo-rozwojowej i wdrożeniowej. Tak rozumiane zadania będą jednocześnie stanowić odpowiedź na wyzwania zarysowane w strategii „Europa 2020”, o czym była już mowa.

LITERATURA I AKTY PRAWNE

1. Frascati Manual 2002: Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development Manuel de Frascati, OECD 2002.
2. Główny Urząd Statystyczny, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2008 - 2010, Informacja i Opracowania Statystyczne, Warszawa 2012, dostępne przez: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_4997_PLK_HTML.htm.
3. Główny Urząd Statystyczny, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2006 - 2009, Informacja i Opracowania Statystyczne, Warszawa 2010, dostępne przez: http://www.stat.gov.pl/gus/nauka_teknika_PLK_HTML.htm.
4. Klastry w województwie łódzkim, PARP, dostępne przez: <http://www.parp.gov.pl/index/more/27897>.
5. Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu europejskiego oraz Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego - W kierunku bardziej skutecznego stosowania zachęt podatkowych na rzecz badań i rozwoju, {SEK(2006)1515} /* COM/2006/0728 końcowy */
6. Komunikat Komisji EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010, KOM(2010) 2020 wersja ostateczna.
7. Méthode type proposée pour les enquêtes sur la recherche et le développement expérimental, OECD 2002.
8. Ministerstwo Gospodarki, Koncepcja klastra, dostępne przez: <http://www.mg.gov.pl/node/11784>.
9. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 maja 2010 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, Dz. U. z 2010 r. Nr 95, poz. 613 ze zm.
10. Pomiar działalności naukowo-badawczej. Proponowane procedury standardowe dla badań statystycznych w zakresie działalności badawczo-rozwojowej. Podręcznik Frascati, OECD 2002.
11. Rozp. 800/2008 Rozporządzenia Komisji, E) Nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 roku uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu, ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych).
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 15 listopada 2004 roku w sprawie przetargów i rokowań oraz kryteriów oceny zamierzeń co do przedsięwzięć gospodarczych, które mają być podjęte przez przedsiębiorców na terenie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Dz. U. z 2004 Nr 254, poz. 2544 ze zm.

13. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 grudnia 2006 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej niezwiązanej z programami operacyjnymi, Dz.U.2006.226.1651.
14. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 października 2010 r. w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Dz. U. z 2010 r. Nr 215, poz. 1411.
15. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej (Dz. U. Nr 218, poz. 1438, z późn. zm).
16. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 1 kwietnia 2009 roku w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej na promocję gospodarczą Polski Wschodniej, stworzenie sieci współpracy centrów obsługi inwestora, tworzenie i rozwój klastrów, tworzenie polityki rozwoju regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013, Dz.U.2009.61.503.
17. Rozporządzenie Nr 70/2001/WE z dnia 12 stycznia 2001 r.
18. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 maja 1924 roku o połączeniu, fuzji) Państwowych Instytucji Kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego, Dz. U. Nr 46, poz. 477.
19. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, Dz. U. z 2006 r. Nr 190, poz. 1402.
20. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, PKWiU), Dz. U. Nr 207, poz. 1293 i Nr 220, poz. 1435 oraz z 2009 r. Nr 33, poz. 256 i Nr 222, poz. 1753.
21. Rozporządzenie Rady, WE) nr 1234/2007, Dz.U. L 299 z 16.11.2007.
22. Ustawa o rzemiośle z dnia 22 marca 1989 r., Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz.979 ze zmianą z 2003 r., Dz.U. Nr137, poz.1304.
23. Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych z dnia 20 października 1994 r., Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 274 ze zm.
24. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, ze zm.
25. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych, Dz. U. 2010 r. Nr 95 poz. 613 ze zm.
26. Ustawa z dnia 14 marca 2003 roku o Banku Gospodarstwa Krajowego, Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 594 ze zm.
27. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.
28. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.
29. Ustawa z dnia 27 lipca 1985 roku o jednostkach badawczo rozwojowych, Dz. U. 2008 Nr 159, poz. 993 ze zm.
30. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku Prawo o szkolnictwie wyższym, DZ. U. Z 2012 R., POZ. 572 ZE zm.
31. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych, Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 ze zm.
32. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe, Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.
33. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, Dz.U. 2007 nr 59, poz. 404 z późn. zm.

34. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku Narodowym Centrum Badań i Rozwoju , Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 616 ze zm.
35. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o instytutach badawczych , Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 618 ze zm.
36. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o Narodowym Centrum Nauki, Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 617 ze zm.
37. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o Polskiej Akademii Nauk , Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 619 ze zm.
38. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o zasadach finansowania nauki, Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 615 ze zm.
39. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki, Dz. U. z 2010 Nr 96, poz. 620 ze zm.
40. Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych podmiotów gospodarczych, Dz. U. Nr 35, poz. 194 z późn. zm.
41. Ustawa z dnia 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, Dz. U. z 2008 r. Nr 116, poz. 730 ze zm.
42. Ustawa z dnia 4 marca 2005 roku o Krajowym Funduszu Kapitałowym, Dz. U. 2005 Nr 57, poz. 491 ze zm.
43. Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 275, z późn. zm.
44. Ustawa z dnia z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych, Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 274 ze zm.
45. Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych, Dz. U. Nr 35, poz. 195, z późn. zm.